

Strategia Zrównoważonego Rozwoju
Gminy Baranów
na lata 2015 - 2025

Spis treści

I.	Wprowadzenie.....	3
II.	Raport o stanie gminy Baranów – najważniejsze wnioski.....	5
III.	Najważniejsze wnioski z badań społecznych	9
IV.	Analiza SWOT'	22
V.	Wizja rozwoju Gminy Baranów	26
VI.	Cele strategiczne i operacyjne Strategii.....	27
VII.	Potencjalne źródła finansowania działań przewidzianych w Strategii	33
VIII.	System wdrażania i monitorowania strategii.....	34
IX.	Załącznik Nr 1. Raport o Stanie Gminy Baranów	35
X.	Załącznik nr 2. Raport z badań warunków życia i jakości usług publicznych.....	35

I. Wprowadzenie

Opracowanie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Baranów na lata 2016-2022 zostało zainicjowane uchwałą nr VIII/41/2015 Rady Gminy Baranów z dnia 24 czerwca 2015 r.

Potrzeba opracowania strategii wynikała z wyzwań związanych z kształtowaniem rozwoju lokalnego w okresie obejmującym perspektywę finansową UE 2014-2020.

Prace nad dokumentem strategii poprzedzone zostały reprezentatywnym badaniem ankietowym mieszkańców gminy oraz analizą danych zastanych (statystyk publicznych) dotyczących Gminy Baranów oraz jednostek porównawczych.

Szczegółowe wyniki tych badań i analiz zostały zaprezentowane w aneksach do dokumentu strategicznego, a ich podsumowanie zostało przedstawione w jego pierwszej części.

Prace związane z opracowaniem strategii prowadzone były w sposób partycypacyjny (przy udziale szerokiej reprezentacji różnych grup mieszkańców oraz instytucji Gminy Baranów). Treść niniejszego dokumentu została przygotowana na kanwie dyskusji prowadzonych w trakcie 4 spotkań Zespołu Strategicznego:

- a) I spotkanie odbyło się w dniu 17 września 2015. W jego trakcie omówiono wyniki analizy danych zastanych dotyczących Gminy Baranów na tle gmin porównawczych oraz przedstawiono wyniki reprezentatywnych badań warunków życia i jakości usług publicznych w gminie, które były przeprowadzone w czerwcu i lipcu 2015r.
- b) II spotkanie odbyło się w dniu 8 października 2015. W jego trakcie dyskutowano nad wizją rozwoju gminy do 2025 roku, analizą SWOT oraz strategicznymi celami rozwojowymi.
- c) III spotkanie odbyło się w dniu 21 października 2015. W jego trakcie uzgodniono ostateczną wersję SWOT, brzmienie wizji rozwoju oraz zapisy dotyczące celów strategicznych.
- d) IV spotkanie odbyło się w dniu grudnia 2015 i dotyczyło przedyskutowania wyników konsultacji społecznych dokumentu strategii rozwoju.

Pomiędzy spotkaniami członkowie Zespołu Strategicznego mieli możliwość wnoszenia uwag oraz własnych propozycji dotyczących określonych zapisów zawartych w dokumencie.

W spotkaniach Zespołu Strategicznego (na różnych etapach prac nad strategią) wzięły udział następujące osoby:

Przedstawiciele Rady Gminy

Roman Bodych
Jan Ciolek
Beata Fabisiak
Teresa Wardziak
Waldemar Wójtowicz
Witold Konarski

Przedstawiciele Urzędu Gminy

Andrzej Kolek

Wójt Gminy Baranów

Dariusz Dąbrowski
Kazimierz Szymański
Andrzej Ołoś

Sekretarz Urzędu Gminy Baranów
Skarbnik Gminy

Przedstawiciele gminnych

instytucji

Bożena Stegienko	GBP w Baranowie
Krystyna Bodych	GOPS Baranów
Katarzyna Jaroszevska	ZSP im. M. Konopnickiej w Golach
Karina Juraga-Horosz	Zespół Szkół w Bożej Woli
Wioletta Mechocka	Zakład Usług Komunalnych
Dorota Rokicka	Nauczyciel, opiekun Młodzieżowej Rady Gminy Baranów
Anna Sadoś	Zespół Szkół w Kaskach
Beata Tomaszewska	ZS w Baranowie
Halina Tomczyszyn	GOPS Baranów

Przedstawiciele mieszkańców i organizacji pozarządowych

Emilia Banasiak	
Grażyna Banasiak	
Mariusz Bartuzi	
Karolina Fyszal-Kozicka	
Paweł Jasiński	
Witold Koczarski	
Marlena Leszczyńska	
Mariola Michalak	
Piotr Miśkiewicz	
Anna Paduch	
Renata Pietraszek	
Robert Pindor	
Zbigniew Stępień	
Grażyna Tober	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kask i Okolic
Jolanta Trochimiuk	
Agnieszka Wiśniewska	
Waldemar Wiśniewski	
Witold Wojciechowski	

Koordinację prac nad procesem opracowania strategii prowadził Sekretarz Gminy Pan Dariusz Dąbrowski. Nad merytorycznymi aspektami zrealizowanych badań i analiz¹ czuwał dr Cezary Trutkowski², który zredagował ostateczną wersję dokumentu.

¹ Analizę danych zastanych przeprowadziła Anna Kurniewicz z Zakład Rozwoju i Polityki Lokalnej, Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych, Uniwersytetu Warszawskiego.

² Pracownik Instytutu Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego.

II. Raport o stanie gminy Baranów – najważniejsze wnioski

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Baranów została opracowana na podstawie wieloaspektowej diagnozy, która stanowi analizę stanu obecnego z uwzględnieniem najważniejszych dziedzin funkcjonowania gminy mających wpływ na jakość życia mieszkańców. Podsumowaniem przeprowadzonej diagnozy jest oddzielny dokument „Raport o stanie gminy Baranów”. Jednym z przyjętych założeń przy przygotowywaniu treści Raportu było zastosowanie **perspektywy dynamicznej**, w myśl której, do analizy najważniejszych procesów i zjawisk, jakie miały miejsce w Gminie Baranów, przyjmowano minimum **pięcioletni przedział czasowy**. Wybrane okresy badawcze wiążą się przy tym z dostępnością danych na czas pracy nad dokumentem, jak również w niektórych przypadkach okresami (wybranymi latami) dokonywania badań statystycznych przez Główny Urząd Statystyczny. W związku z powyższym większość analiz wskaźnikowych dotyczy okresu **2009-2013**. W celu nakreślenia obiektywnego zewnętrznego tła zachodzących procesów, drugim istotnym założeniem było przyjęcie **perspektywy porównawczej**. W związku z tym w Raporcie zawarto liczne porównania w zakresie analizowanych zagadnień z sąsiednimi obszarami oraz ze średnimi wartościami powiatowymi i wojewódzkimi. Wyróżnione jednostki/grupy referencyjne wraz z charakterystyką znajdują się w tabeli poniżej.

Grupa/jednostka	Charakterystyka
Województwo mazowieckie	gminy wiejskie położone w granicach administracyjnych województwa mazowieckiego (n=229)
Powiat grodziski	wszystkie gminy należące do powiatu grodziskiego (n=9)
Gminy sąsiednie Jaktorów Teresin Wiskitki	- gminy bezpośrednio sąsiadujące z Gminą Baranów - o statusie gminy wiejskiej
Gmina podobna Żabia Wola	- gmina o podobnej liczbie ludności - zlokalizowana na terenie powiatu grodziskiego - o statusie gminy wiejskiej

Struktura Raportu opiera się na stwierdzeniu, że zarówno **współpraca** jednostek terytorialnych, jak też skutecznie podejmowana przez nie **konkurencja**, prowadzą do poprawy warunków życia społeczności lokalnej – najważniejszego celu działania samorządu. Obydwa procesy pozostają przy tym ze sobą w ścisłym związku. Konieczność przezwycięzania problemów przekraczających możliwości jednej gminy oraz dążenie do osłabienia przewagi konkurencyjnej innych podmiotów, stają się podstawą do podejmowanej przez gminy współpracy. Z kolei ta – dzięki osiąganym korzyściom – prowadzi do poprawienia pozycji konkurencyjnej współpracujących ośrodków. Konkurencja wspomaga rozwój lokalny, a współpraca dodatkowo go wzmacnia.

Przedmiotem rywalizacji jednostek samorządu terytorialnego jest wszystko to, co wzbogaca istniejące na ich terenie lokalne struktury społeczno-gospodarcze i instytucjonalne oraz prowadzi do szybszego rozwoju gospodarczego, są to: **mieszkańcy, inwestycje (przedsiębiorcy), turyści oraz środki**

zewnętrzne.³ Wszystkie te procesy ułożone są w określonej **przestrzeni**, a głównymi odpowiedzialnymi za ich przebieg oraz za trwałość uzyskanej przewagi, są **władze gminy**.

PONIŻEJ ZNAJDUJE SIĘ ZESTAWIENIE NAJWAŻNIEJSZYCH WNIOSKÓW PŁYNĄCYCH Z ANALIZ PRZEPROWADZONYCH W RAMACH WYRÓŻNIONYCH OBSZARÓW DIAGNOSTYCZNYCH.

POŁOŻENIE Gminy Baranów zarówno pod względem administracyjnym, jak i komunikacyjnym jest generalnie korzystne i stanowi bardzo dobrą bazę do wzmacniania jej konkurencyjności. Wśród najważniejszych korzyści wynikających z lokalizacji Gminy w określonym miejscu w przestrzeni należy wymienić: bliskość i oddziaływanie Warszawy (stymulujący wpływ na rozwój Gminy, ogromny rynek zbytu dla produktów rolnych, szersze możliwości zaspokajania przez mieszkańców Gminy Baranów popytu na usługi wyższego rzędu m.in. lepszy dostęp do uczelni wyższych, do instytucji kultury, do leczenia szpitalnego i specjalistycznych poradni medycznych, do instytucji z dziedziny prawa i sądownictwa oraz do wyspecjalizowanych i relatywnie rzadkich usług handlowych), dobry wizerunek powiatu grodziskiego oraz korzystna lokalizacja na tle systemu transportowego województwa mazowieckiego (autostrada A2). Do problemów i wyzwań związanych z położeniem administracyjnym i komunikacyjnym Gminy Baranów można z kolei zaliczyć: silną konkurencję ze strony gmin ościennych, ograniczenie dochodów lokalnych usługodawców ze względu na efekt wymywania rozwoju (zaspokajanie popytu na dobra i usługi w Warszawie, a nie w miejscu zamieszkania), a także niski poziom dywersyfikacji potencjalnych środków transportu (oparcie dostępności komunikacyjnej Gminy głównie na transporcie drogowym, niewielka rola kolejnictwa).

W kontekście **PRZYWÓDZTWA** zwraca przede wszystkim uwagę stabilność władzy i stosowanie dość zróżnicowanych technik mających za zadanie angażować społeczność lokalną w proces podejmowania decyzji. Obok form nieinteraktywnych, w których mieszkańcy są co najwyżej informowani o zamierzeniach władzy lub konsultowani co do jakiegoś planu, w Gminie widać elementy zarządzania interaktywnego, stawiającego mieszkańców w roli współdecydujących. Przykładami realizacji tego drugiego modelu są inicjatywy takie jak: Młodzieżowa Rada Gminy, Społeczna Rada Sportu i Kultury czy też zlecanie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym.

KONKURENCJA O MIESZKAŃCÓW

• KAPITAŁ SPOŁECZNY

Wszystkie zastosowane sposoby pomiaru kapitału społecznego wskazują na jego **niski poziom** w Gminie Baranów. Jest to niewątpliwie problem Gminy. Tylko wysoki poziom kapitału społecznego umożliwia bowiem tworzenie przestrzeni publicznej generującej wielokierunkową aktywność obywatelską.

• KAPITAŁ LUDZKI

W Gminie Baranów **nie zachodzą gwałtowne zmiany w strukturze ludności**. Jest to korzystne uwarunkowanie dające władzom Gminy czas na dostosowanie prowadzonej polityki do pojawiających się wyzwań demograficznych (np. w zakresie polityki społecznej czy edukacji) oraz gospodarczych (wywołanych np. przez zmiany bazy podatkowej). Na przestrzeni lat stopniowo rośnie liczba jej

³ Wymiary konkurencji jednostek terytorialnych oparto na: Dziemianowicz W. (2008), Konkurencyjność gmin w kontekście relacji władze lokalne – inwestorzy zagraniczni”, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

mieszkańców, w niewielkim stopniu zmienia się też struktura wieku gminnej populacji. **Do negatywnych zjawisk należy przy tym zaliczyć niski – a w niektórych latach – ujemny przyrost naturalny, a także rosnący stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym.** W dużej mierze zjawiska te są odbiciem tendencji występujących na terenie całego kraju lub tych właściwych dla terenów wiejskich w Polsce. Fakt ten nie umniejsza jednak potrzeby oraz możliwości działań lokalnych władz w celu poprawy sytuacji demograficznej na obszarze Gminy. Ze względu na już podejmowane starania w zakresie polityki prorodzinnej (funkcjonująca od 2015 r. Karta Dużej Rodziny) powinno się w tym kontekście mówić o kontynuacji przyjętego kierunku. Na podstawie pozostałych z analizowanych wskaźników charakteryzujących kapitał ludzki w Gminie Baranów można stwierdzić, że jej mieszkańcy należą do osób stosunkowo dobrze zarabiających, których raczej nie dotyka problem bezrobocia.

- INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Wśród barier rozwojowych Gminy Baranów (zwłaszcza z punktu widzenia zachodzących procesów suburbanizacji oraz napływu potencjalnych inwestorów) należy wyróżnić niezadowalający poziom zagospodarowania terenu w zakresie infrastruktury technicznej (przede wszystkim zaś niski poziom dostępności do systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych i dużą dysproporcję pomiędzy poziomem skanalizowania i zwodociągowania Gminy). Niemniej jednak Gmina charakteryzuje się wysoką aktywnością w zakresie rozbudowy istniejącego systemu omawianej infrastruktury (m.in. przy zaangażowaniu środków pochodzących ze źródeł zewnętrznych). Kontynuowanie tych działań wydaje się być jednym z ważniejszych zadań samorządu w kolejnych latach.

- MIESZKALNICTWO

Obszar Gminy Baranów **nie należy do najważniejszych kierunków docelowych** osób migrujących z Warszawy i osiedlających się w jej strefie funkcjonalnej, niemniej poziom atrakcyjności osiedleńczej Gminy można ocenić jako stosunkowo wysoki. Umiarkowanie wysoki jest też poziom oferowanych w Gminie warunków mieszkaniowych. Problemem w sferze mieszkalnictwa jest natomiast brak lokali socjalnych na jej terenie.

- INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Gmina Baranów charakteryzuje się **bardzo dobrą dostępnością szkół** (podstawowych i gimnazjalnych) **oraz placówek wychowania przedszkolnego.** Nawet w kontekście napływu nowych mieszkańców do Gminy wydaje się, że rozbudowa istniejącej infrastruktury oświatowej nie jest konieczna. Zwraca przy tym uwagę sukcesywna poprawa jakości edukacji w szkołach gminnych (przede wszystkim dotyczy to szkół podstawowych). Ten pozytywny trend powinien być przez władze Gminy wspierany i kontynuowany.

W zakresie opieki społecznej i zdrowotnej jedynym zidentyfikowanym problemem Gminy Baranów jest **rosnąca liczba osób dotkniętych problemem bezrobocia i alkoholizmu** oraz tych objętych pomocą z tytułu ochrony macierzyństwa. Na uwagę zasługuje przy tym wysoka aktywność Gminy w dziedzinie tworzenia programów ukierunkowanych na wsparcie osób potrzebujących pomocy, która pozwala podejrzewać, że w najbliższych latach wskazane negatywne zjawiska mogą ulec osłabieniu.

Kultura, sport i rekreacja są ważnymi obszarami działań władz Gminy. Co istotne, ich rozwój odbywa się przy wysokim współudziale społeczności lokalnej (mieszkańców i przedstawicieli III sektora). Opierając się na dostępnych wskaźnikach charakteryzujących tę grupę gminnych zadań, można uznać, że taki model jest skuteczny. Na szczególną uwagę i wysoką ocenę zasługuje funkcjonująca na terenie Gminy biblioteka

publiczna, będąca aktywnym inicjatorem wielu działań kulturalnych, co zostało zresztą docenione w ogólnopolskich rankingach.

Generalnie **trudno wskazać na wyraźne braki Gminy Baranów w zakresie istniejącej na jej terenie infrastruktury społecznej**. Przyszłe działania mogłyby raczej służyć rozbudowie i polepszeniu istniejącej oferty (np. poprzez stworzenie sieci dróg rowerowych, lepsze wykorzystanie obiektów sportowych i terenów przy szkolnych, doposażenie szkolnych pracowni i laboratoriów itp.)

KONKURENCJA O PRZEDSIĘBIORCÓW

Gmina Baranów nie wyróżnia się spośród swojego otoczenia pod względem nasycenia przedsiębiorczością. **Niski jest jej potencjał inwestycyjny oraz zaangażowanie kapitału zagranicznego na jej obszarze**. Przyciągnięciu nowych inwestorów mogłyby służyć działania ukierunkowane na poprawę mikroklimatu administracyjnego w Gminie (np. utworzenie punktu informacyjno-doradczego w zakresie wspierania przedsiębiorczości, wyodrębnienie zakładki dedykowanej biznesowi na stronie internetowej Gminy, zinstytucjonalizowane formy współpracy na linii władza-przedsiębiorcy itp.).

Gmina Baranów **posiada równocześnie wysoki potencjał w zakresie możliwości dalszego rozwoju rolnictwa**. Wzmacnianie tej branży wpisuje się przy tym w jedną z wyznaczonych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 inteligentnych specjalizacji – „bezpieczna żywność”.

KONKURENCJA O TURYSTÓW

Rolniczy charakter Gminy Baranów oraz stan zagospodarowania turystycznego na jej terenie wyraźnie ukierunkowują Gminę w stronę rozwoju **agroturystyki**. Rozwój innych form, zwłaszcza przy silnej konkurencji ze strony okolicznych gmin, wymagałby znacznego rozbudowania zarówno samej bazy i infrastruktury turystycznej, jak i wykreowania atrakcyjnej oferty produktów turystycznych.

KONKURENCJA O ŚRODKI PUBLICZNE

Silną stroną Gminy Baranów jest jej względnie **wysoka samodzielność finansowa** oceniana na podstawie udziału dochodów własnych w dochodach budżetowych ogółem. Głównym źródłem dochodów własnych jest przy tym podatek od środków transportu. Należy podkreślić, że jest to cecha wyróżniająca Gminę Baranów na tle innych jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. Silne uzależnienie budżetu Gminy od wymienionego źródła niesie za sobą pewne zagrożenia związane z ewentualnymi zmianami konstrukcji tego podatku przez ustawodawcę (takie głosy pojawiają się w debacie publicznej).

W przeważającej części polskich gmin większe znaczenie dla budżetu mają fundusze pozyskiwane z tytułu udziału w PIT lub podatek od nieruchomości, co może osłabiać ewentualny lobbying w celu utrzymania korzystnych (z punktu widzenia finansów Gminy Baranów) rozwiązań w zakresie podatku od środków transportu.

W zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych Gmina Baranów cechuje się **relatywnie niewielką skutecznością**, co bardzo wyraźnie uwidacznia się na tle analizowanych w tym raporcie jednostek referencyjnych.

WSPÓŁPRACA

Gmina Baranów jest **aktywna** na polu współpracy międzygminnej. Przy czym jej współpraca z sąsiadami wraz z upływem czasu ulegała **pogłębieniu, przybierając nowe formy**. W zakresie przedmiotowym, obok przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój szeroko rozumianej infrastruktury, w jej ramach pojawia się bardzo wiele działań w zakresie współpracy niematerialnej. Nawiązując partnerskie relacje z gminami z innych województw, Gmina Baranów wyszła też poza swoje najbliższe otoczenie.

III. Najważniejsze wnioski z badań społecznych

NINIEJSZE PODSUMOWANIE ZAWIERA OMÓWIENIE NAJWAŻNIEJSZYCH WNIOSKÓW PŁYNĄCYCH ZE ZREALIZOWANYCH BADAŃ SPOŁECZNYCH. PEŁNĄ PREZENTACJĘ WYNIKÓW PRZEDSTAWIONO W ANEKSIE DO STRATEGII.

Ogólne informacje o badaniu

Celem zrealizowanego badania było **spojrzenie na rozwój gminy z szerokiej, wieloaspektowej perspektywy**. Z jednej strony, pytania koncentrowały się na, wpływających na jakość życia mieszkańców, kwestiach odnoszących się do sfery lokalnej infrastruktury, gospodarki, rozwoju społecznego i stanu środowiska naturalnego. Z drugiej, badanie dotyczyło także szerokiego zakresu usług realizowanych przez instytucje samorządowe. Podkreślić przy tym należy, że **pytania zamieszczone w kwestionariuszu odnosiły się do ocen generalnych**, a nie do szczegółowej analizy różnych aspektów funkcjonowania samorządu i realizowanych przez niego działań. W tym sensie badanie dostarcza zgeneralizowanego, ogólnego obrazu poglądów mieszkańców na warunki życia w gminie.

Zgodnie z przyjętymi założeniami, w wyniku realizacji badania władze samorządowe powinny być w stanie:

- zidentyfikować najważniejsze, w odczuciu mieszkańców, problemy gminy,
- określić problemy i potrzeby społeczne oraz ich społeczno-demograficzne rozprzestrzenienie,
- poznać oczekiwania mieszkańców w odniesieniu do kierunków rozwoju gminy i postulaty dotyczące działań władz samorządowych.

Ważnym celem badania była weryfikacja zmian, które zaszły w sposobach postrzegania lokalnej rzeczywistości **w porównaniu do roku 2011**, kiedy zrealizowano podobne badanie w oparciu o identyczny kwestionariusz.

Informacje metodologiczne

Przyjęte w badaniu rozwiązania metodologiczne wsparte są na założeniu, że ludzie w trakcie codziennych rozmów wymieniają się opiniami na temat spraw ze swego bezpośredniego fizycznego i społecznego otoczenia. Zarówno rozmaite wydarzenia w środowisku lokalnym, jak i ocena działań podejmowanych przez władze samorządowe są treścią rodzinnych konwersacji (choć oczywiście natężenie i charakter tych rozmów jest zróżnicowane). W związku z tym, w badaniu przyjęto podejście zakładające możliwość kolektywnego udzielania odpowiedzi na pytania ankiety przez członków gospodarstwa domowego. Ankieta była dostarczana do wylosowanych gospodarstw z prośbą o jej przedyskutowanie i wypełnienie

przez domowników. W efekcie próba zastosowana w badaniu oraz założenia związane z jej losowaniem sprawiają, że **badanie zostało zrealizowane na reprezentatywnej próbie gospodarstw domowych gminy Baranów**.

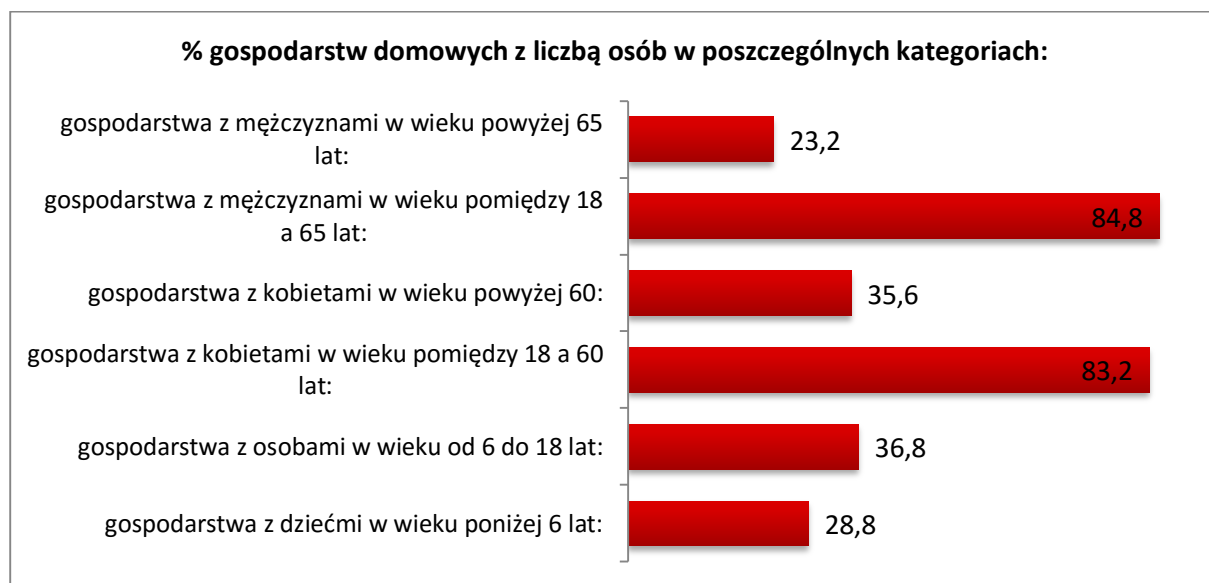
Zgodnie z przyjętymi założeniami, w badaniu zastosowano warstwowanie próby w odniesieniu do sołectw. Zakładana wielkość przedziału ufności (tzw. zakładany maksymalny błąd próby) wynosi +/- 5%.

Do badania wylosowano ogółem 301 gospodarstw domowych w próbie podstawowej oraz 90 gospodarstw w próbie rezerwowej. Ankiety zrealizowano w 250 gospodarstwach domowych (wykorzystując adresy z próby rezerwowej), co oznacza realizację zakładanej wielkości próby na poziomie 83%.

Terenowa realizacja badania była koordynowana przez Urząd Gminy Baranów. Badanie zostało zrealizowane na przełomie czerwca i lipca 2015 roku.

Najważniejsze informacje o strukturze populacji

Wśród przebadanych gospodarstw domowych zdecydowaną większość stanowią gospodarstwa, w których zamieszkują mężczyźni (84,8% gospodarstw) oraz kobiety (83,2% gospodarstw) w wieku produkcyjnym. Należy zwrócić uwagę, że w gminie Baranów 23,2% stanowią gospodarstwa, w których mieszkają mężczyźni w wieku emerytalnym i nieco ponad jedną trzecią (35,6%) gospodarstw, w których mieszkają kobiety w takim wieku. Gospodarstwa z dziećmi w wieku poniżej 6 lat stanowią znaczącą grupę (28,2%) gospodarstw domowych. Członkami nieco więcej niż jednej trzeciej (36,8%) przebadanych rodzin są natomiast dzieci i młodzież w wieku szkolnym (6-18 lat)⁴. Dane te wskazują na potencjalne **zagrożenia związane z depopulacją gminy (stosunkowo niski odsetek gospodarstw „rozwojowych”)**.

W większości gospodarstw (70,8%) przynajmniej jedna osoba posiada wykształcenie wyższe niż średnie – gospodarstw z osobami o wykształceniu pomaturalnym/policealnym jest 19,2%, niepełnym wyższym 16% a wyższym 35,6%. Dane te wskazują na **wysoki potencjał kapitału ludzkiego w gminie**.

Podstawowym źródłem dochodów mieszkańców gminy jest praca na etat (57,2% gospodarstw wskazało ją jako główne źródło utrzymania rodziny). Wśród mniej znaczących wymienić należy: dochody z

⁴ UWAGA! Dane te odnoszą się do odsetka gospodarstw domowych a nie do wielkości populacji poszczególnych grup wiekowych!

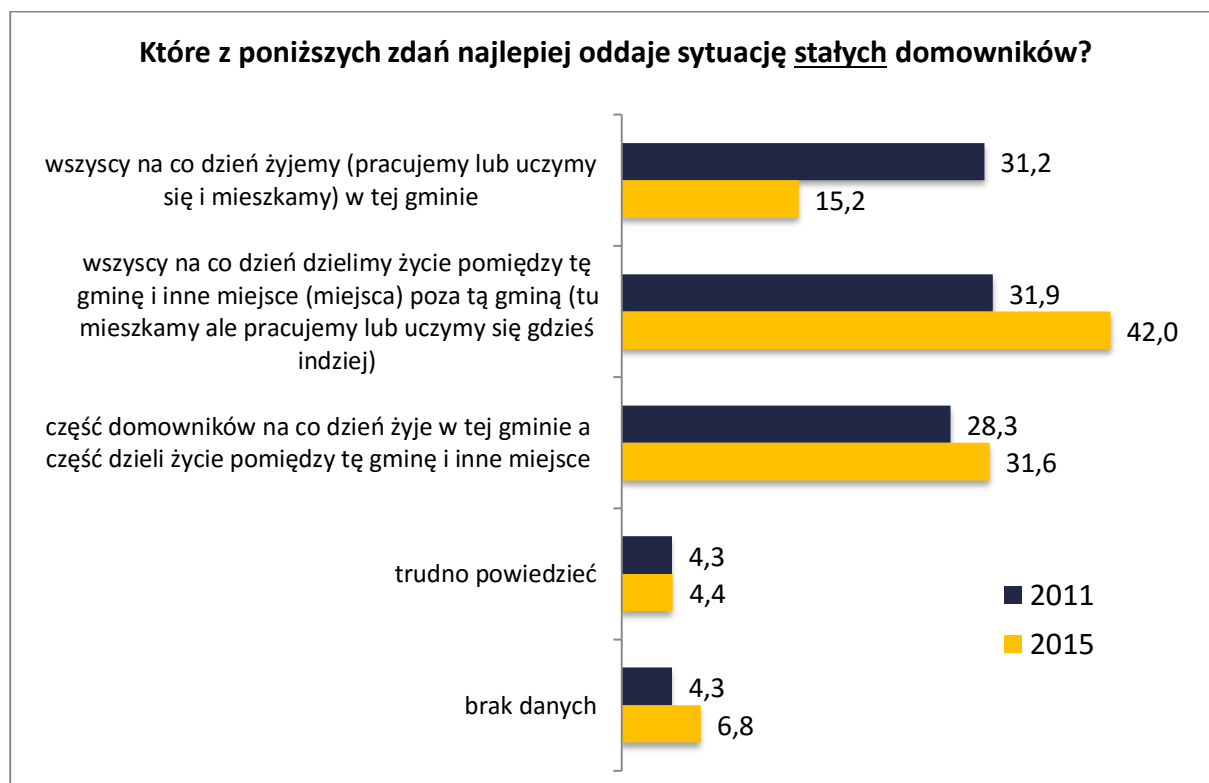

emerytury/renty (19,6% gospodarstw) i działalność rolniczą (19,6%). Stosunkowo niewielki odsetek gospodarstw domowych wskazywało prowadzenie działalności gospodarczej jako główne źródło dochodów (10,0%).

Respondenci z 12,4% gospodarstw domowych oceniali własną sytuację materialną jako złą, niemal połowa gospodarstw (46,4%) oceniała ją w sposób umiarkowany, a niemal jedna trzecia (31,2%) oceniała ją jako dobrą. Pozostałe gospodarstwa nie potrafiły zdeterminować swojego statusu materialnego. W tym przypadku należy zwrócić uwagę na **dość znaczny udział w populacji gospodarstw domowych dobrze sytuowanych**.

Zdecydowana większość gospodarstw domowych objętych badaniem to gospodarstwa, których członkowie mieszkają we własnym domu lub jego części (85,6%). Jedynie 7,2% badanych⁵ zamieszkiwała we własnym mieszkaniu.

Zwraca uwagę fakt, że **mieszkańcy jedynie 15,2% gospodarstw domowych całkowicie lokują centrum swojej aktywności życiowej na terenie gminy** (na co dzień żyją i/lub uczą się w gminie). Wśród pozostałych 31,6% to gospodarstwa częściowo związane także z innym miejscem poza gminą, a aż 42% gospodarstw w całości ulokowało swoją aktywność życiową poza gminą (wszyscy domownicy na co dzień żyją i/lub uczą się w innej gminie). Dane te wskazują na **bardzo dużą mobilność mieszkańców i silne powiązanie aktywności z miejscami ulokowanymi poza terenem gminy**. Należy wnioskować, że ujawniony charakter aktywności życiowej mieszkańców oznacza potencjalnie zagrożenie dla budowania silnych związków z gminą (osłabienie lokalnej tożsamości społecznej). Warto przy tym także zauważyć, że zmiany zachodzące w otoczeniu (można domniemywać, że przede wszystkim wynikające z udostępnienia połączenia autostradowego z Warszawą) pogłębiają proces przenoszenia aktywności życiowej poza gminę – w stosunku do roku 2011 aż o 16 punktów procentowych zmalała liczba gospodarstw dekapujących wyłączne lokalne usytuowanie aktywności życiowych.

⁵ Jednostką analizy było gospodarstwo domowe; mimo to, dla płynności narracji, w prezentowanych wnioskach stosowane są zamiennie określenia „mieszkańcy”, „badani” itp. Należy pamiętać, że prezentowane dane odnoszą się do grup (odsetków) gospodarstw domowych.

Postawy mieszkańców⁶

Mieszkańcy gminy Baranów w niewielkiej większości (łącznie 53,6%) są zadowoleni z faktu zamieszkiwania na terenie gminy. Warto przy tym zwrócić uwagę, że jednocześnie respondenci w jedynie 28,1% gospodarstw zadeklarowali większą lub mniejszą chęć wyprowadzenia się – zamieszkania w innym miejscu poza gminą. Można uznać, że przynajmniej w części przypadków oznacza to zadowolenie z miejsca zamieszkania, przy jednoczesnym niezadowoleniu z lokalnych warunków życia.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że duża grupa badanych w sposób umiarkowany oceniała gminę jako miejsce do życia – członkowie aż 43,3% gospodarstw domowych wybrali odpowiedź „średnio” dla określenia jakości życia w gminie. Pozytywnie należy przy tym odbierać fakt zdecydowanej przewagi, wśród pozostałych respondentów, odpowiedzi „dobrze” i „bardzo dobrze” (łącznie 42,5%) nad odpowiedziami „źle” i „bardzo źle” (łącznie 14,2%).

Nie zaobserwowano związku pomiędzy charakterem aktywności życiowej a satysfakcją z zamieszkiwania na terenie gminy, choć fakt ulokowania miejsca pracy, bądź pobierania nauki poza terenem gminy, miał wpływ na nieco bardziej krytyczne postrzeganie gminy jako miejsca do życia.

Porównanie danych uzyskanych w badaniach zrealizowanych w roku 2011 i w 2015 wskazuje na **rysującą się polaryzację stanowisk w kwestii oceny lokalnych warunków życia**: przybyło zarówno ocen negatywnych (o 6 punktów procentowych), jak i pozytywnych (o 5 punktów procentowych). Polaryzacja ta wydaje się być związana z sytuacją materialną gospodarstw domowych: dane wskazują, że gospodarstwa gorzej sytuowane oceniają sytuację bardziej negatywnie niż cztery lata temu, a gospodarstwa bardziej zamożne oceniają ją nieco lepiej.

Gmina Baranów, w przekonaniu mieszkańców, jest gminą niezamożną – łącznie aż 43,2% badanych wskazało odpowiedzi „biedna” i „bardzo biedna” dla określenia sytuacji ekonomicznej gminy, a 42,8% uznało tę sytuację za „średnią”. Należy zwrócić przy tym uwagę na dwie kwestie: po pierwsze, w porównaniu z rokiem 2011 zdecydowanie przybyło (aż o 12%) respondentów przekonanych o złej kondycji ekonomicznej gminy, a po drugie, przekonania te oddziałują na oceny jakości życia – wśród respondentów dobrze oceniających lokalną jakość życia znacznie mniej jest tych, którzy są przekonani o złej sytuacji ekonomicznej gminy.

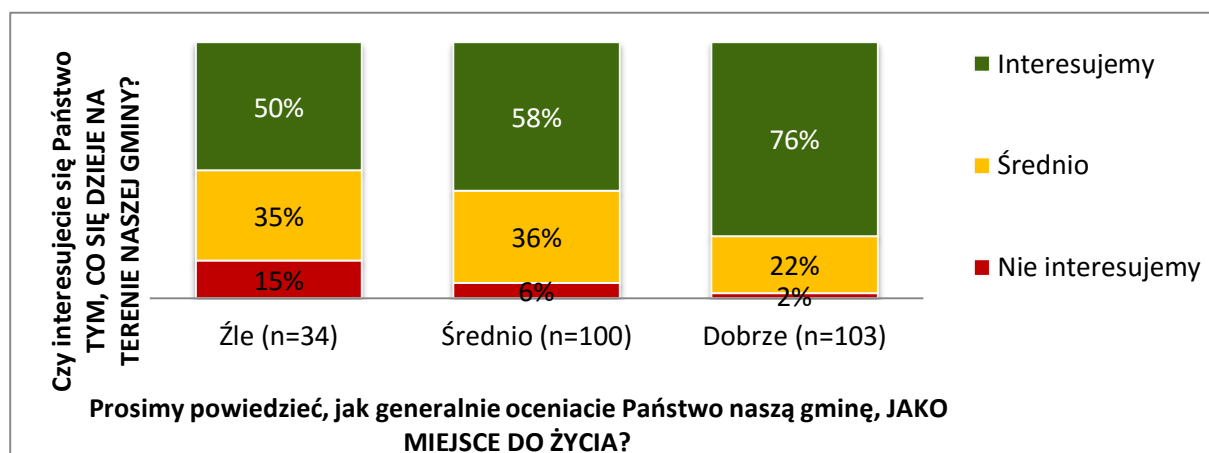
Zdecydowana większość mieszkańców (64,6%) deklaruje swoje zainteresowanie sprawami lokalnymi. Sprowadza się ono najczęściej do sfery rozmów i bezpośredniej wymiany informacji z sąsiadami lub innymi osobami (82%) oraz zapoznawania się z informacjami zamieszczanymi na stronie internetowej Urzędu Gminy (81%). Rzadziej, choć nadal dość często, wprost potwierdzano własną aktywność w poszukiwaniu informacji na temat działań podejmowanych przez władze gminy (57%). Uczestnictwo w zebraniach publicznych z przedstawicielami UG/radnymi zadeklarowała 1/4 uczestników badania. **Deklarowane zainteresowanie sprawami gminy znacznie wzrosło (o 15 punktów procentowych) w okresie ostatnich czterech lat.** W tym okresie zaobserwować można także znaczący wzrost znaczenia strony internetowej urzędu gminy jako źródła informacji o sprawach lokalnych.

Zgromadzone dane można interpretować wskazując na **zaniepokojenie mieszkańców stanem i postępami lokalnego rozwoju** (wynikające zapewne po części z wzrostu liczby osób na co dzień obserwujących sytuację w innych gminach) **połączone z rosnącą potrzebą weryfikacji działań władz lokalnych w tym zakresie.** Należy pamiętać, że nie musi to koniecznie oznaczać przyjmowania

⁶ Ze względu na przyjęte założenia metodologiczne stosowaną w badaniu jednostką analizy było gospodarstwo domowe. Pomimo tego, dla płynności narracji, w raporcie używane są zwroty „mieszkańcy” i „badani”. Pamiętać należy, że gospodarstwa domowe nie są równo liczne i np. 30% gospodarstw domowych nie musi oznaczać 30% mieszkańców gminy.

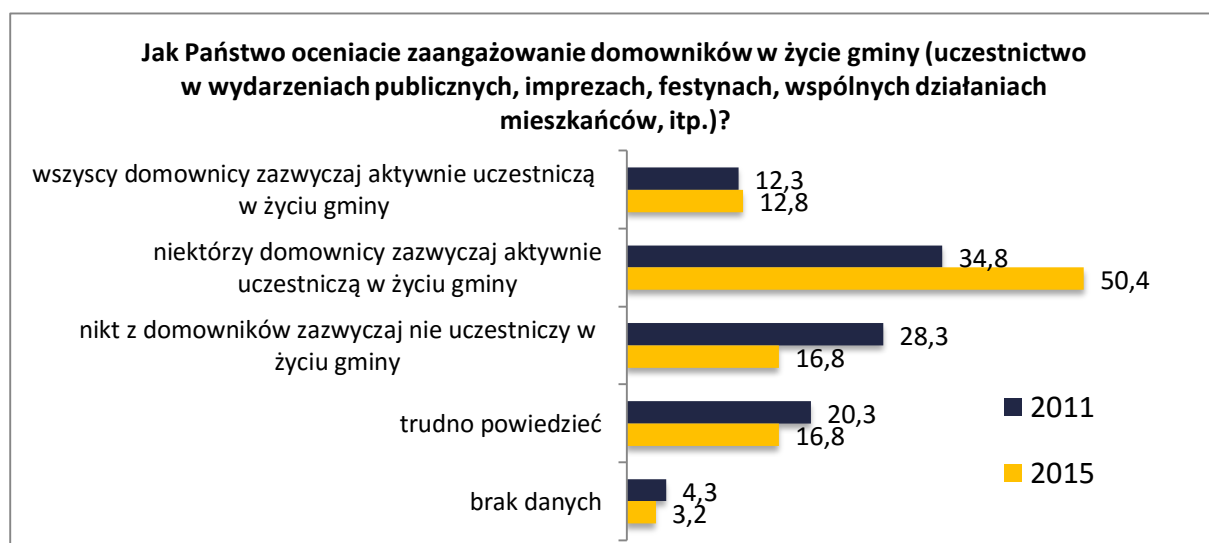

negatywnej perspektywy patrzenia na sprawy lokalne: mieszkańcy, którzy czują się lepiej poinformowani o sprawach gminy, częściej jednocześnie lepiej oceniają gminę jako miejsce do życia.

Mieszkańcy gminy mają, w swym przekonaniu, co najwyżej umiarkowane poczucie wpływu na decyzje władz samorządowych. Niemal 39% badanych gospodarstw domowych uważała, że ich wpływ jest żaden, a 46,6% przyznawała, że jest on umiarkowany. Jedynie 14,7% gospodarstw było skłonnych przyznać się do posiadania względnego (13,4%) lub dużego (1,3%) wpływu. Wskazania w tym zakresie nie zmieniły się znacząco w ciągu ostatnich czterech lat. Jednocześnie warto zauważyć, że **brak poczucia wpływu i uczestnictwa w procesach decyzyjnych obniża zadowolenie z zamieszkiwania w gminie i oceny jakości życia**. Poczucie wpływu na działalność władz związane jest z ocenami polityki informacyjnej prowadzonej przez Urząd – generalnie im lepsze oceny tej polityki tym większe poczucie wpływu na decyzje władz. Pozytywne oceny polityki informacyjnej przekładają się ponadto na dobre oceny jakości życia oraz oceny zainteresowania władz inicjatywami społecznymi zgłaszanymi przez mieszkańców. Innymi słowy – **ci mieszkańcy, których zdaniem władze samorządowe otwarcie informują o swojej działalności mają większą skłonność do ich pozytywnego oceniania**.

Aktywność społeczną na terenie gminy, w świetle wyników badania należy ocenić jako **umiarkowanie niską**. Jedynie 12,8% gospodarstw deklarowało pełne uczestnictwo w życiu gminy (wydarzeniach publicznych, imprezach, festynach, wspólnych działaniach mieszkańców), a 16,8% gospodarstw przyznawało się w tym zakresie do całkowitej bierności. Porównanie danych uzyskanych w badaniach 2011r. i 2015r wskazuje przy tym na rosnącą aktywizację członków gospodarstw domowych: o ponad 11 punktów procentowych zmalała liczba gospodarstw deklaruujących, że „nikt z domowników zazwyczaj nie uczestniczy w życiu gminy”.

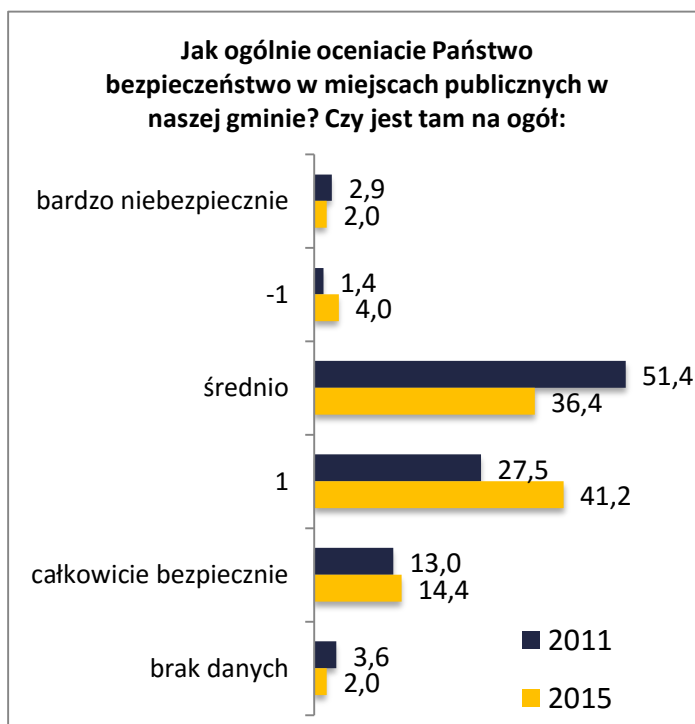

Jednocześnie, zgodnie z deklaracjami badanych w nieco ponad 15% gospodarstw domowych jest ktoś, kto działa w lokalnej organizacji społecznej – w świetle danych z innych ośrodków należy uznać to za dość wysoki wskaźnik (pamiętając, że zapewne znaczna część tych wskazań odnosi się do działalności w klubach sportowych lub OSP). W 5,2% gospodarstw potwierdzono zaangażowanie z działalność pozarządowych organizacji ponadlokalnych. Należy też nadmienić, że w przypadku obydwu wskaźników zanotowano lekki wzrost ich wartości w porównaniu do roku 2011.

Bierność społeczna warunkowana jest warunkami materialnymi gospodarstwa domowego.

Aktywność społeczna i zaangażowanie w działalność organizacji społecznych rośnie wraz z zamożnością rodziny. Co więcej, te spośród gospodarstw które określały swoją sytuację jako złą nieco częściej wybierały w ankiecie wskazania świadczące o braku zainteresowania sprawami gminy. Ważnym czynnikiem ograniczającym aktywność jest brak poczucia bezpieczeństwa w miejscach publicznych w gminie. Interpretacja tego faktu może być różna – wydaje się jednak, że „brak poczucia bezpieczeństwa” nie należy tu rozumieć jako odczuwanie zagrożenia przestępczością, ale raczej jako ogólną niepewność i ogólny wyraz braku poczucia bezpieczeństwa życiowego. Świadczą o tym **ogólnie pozytywne oceny bezpieczeństwa w miejscach publicznych** (nieco gorzej oceniane jest bezpieczeństwo spacerowania w pobliżu miejsca zamieszkania respondentów w godzinach wieczornych – może to być związane ze szczególną lokalizacją gospodarstw domowych bądź negatywnym oddziaływaniem braku oświetlenia lub brakiem bądź niską jakością chodników) oraz fakt, że **bierność społeczna powiązana jest z brakiem zainteresowania sprawami lokalnymi**. Podkreślić należy, że aktywność społeczna i zaangażowanie w życie gminy powiązana jest z pozytywnymi ocenami gminy, jako miejsca do życia.

W przekonaniu badanych w relacjach pomiędzy ludźmi w gminie „przeważa nieufność, ostrożność i interes prywatny” (53,5% wskazań). Członkowie 10,4% gospodarstw byli skłonni uznać, że w gminie przeważa „poczucie solidarności i dbałość o dobro wspólne”. Podkreślić należy, że choć wyniki te generalnie wskazują na dość duży poziom społecznej nieufności, to są lepsze niż w wielu innych ośrodkach w Polsce (przekonanie o występowaniu solidarności w relacjach społecznych w gminie nieco zwiększyło się w porównaniu do wyników badania 2011r.). Wyższy poziom społecznego zaufania zaobserwowano w gospodarstwach o wyższym statusie materialnym.

Brak zaufania społecznego znacznie ogranicza odczuwaną jakość życia w gminie. Badania wykazały związek pomiędzy niskim poczuciem zaufania, statusem materialnym gospodarstw i uczestnictwem w życiu społecznym. Faktyczna możliwość (warunkowana możliwościami finansowymi) uczestnictwa w działaniach społecznych sprzyja bowiem integracji społecznej i budowie społecznego zaufania. Te gospodarstwa, które pozytywnie oceniały możliwość uczestnictwa w życiu kulturalnym, czy podejmowania działań artystycznych, które dostrzegały możliwości uczestnictwa w działaniach społecznych, pozytywnie oceniały dostępność miejsc rekreacji (wypoczynku na łonie natury) w najbliższej okolicy zamieszkania częściej deklarowały zaufanie społeczne i postrzegały działania innych mieszkańców jako motywowane dbałością o dobro wspólne. Innymi słowy, **ci którzy widzą więcej okazji do**

nawiązywania kontaktów społecznych darzą innych większym zaufaniem, niż ci, których cechują postawy pasywne i bierność społeczna.

Reasumując, wyniki badania wskazują na istotny wymiar zróżnicowania mieszkańców gminy: dość wyraźna linia podziału poglądów i opinii wydaje się być związana, przede wszystkim, z sytuacją ekonomiczną gospodarstwa domowego. Zgodnie z deklaracjami, członkowie niemal połowy tych gospodarstw chcieliby zmienić miejsce zamieszkania (wyprowadzić się z gminy)! Gospodarstwa te rzadziej niż rodziny lepiej sytuowane, uczestniczą w życiu gminy, znacznie rzadziej angażują się w działalność społeczną i na ogół nie odczuwają wpływu na decyzje podejmowane przez władze samorządowe.

Innym czynnikiem w pewnym stopniu różnicującym postawy mieszkańców jest mobilność i miejsce realizacji aktywności życiowych. Jak wspomniano wcześniej, aż 42% gospodarstw w całości ulokowało swoją aktywność życiową poza gminą (tzn. wszyscy członkowie gospodarstwa pracują, bądź pobierają naukę poza terenem gminy). Członkowie tych gospodarstw częściej są jedynie umiarkowanie zadowoleni z faktu zamieszkiwania w gminie, a deklaracje uzyskane w aż 1/3 z nich wskazują na chęć wyprowadzenia się z jej terenu. Wyniki badania wskazują na rozpowszechnione w tej grupie gospodarstw przekonanie o braku wpływu mieszkańców na sprawy lokalne. **Ocena jakości życia w gminie w tej grupie badanych jest najniższa.**

Gospodarstwa „częściowo mobilne”, czyli takie w których obserwowana jest mobilność, ale jednocześnie część domowników realizuje swoje cele życiowe na terenie gminy, nieco najczęściej, w trzech wyróżnionych grupach, deklarują zainteresowanie lokalnymi sprawami. Gospodarstwa te najczęściej, z trzech wyróżnionych grup, negatywnie oceniają lokalne warunki życia, a ich członkowie nieco rzadziej niż inni są zadowoleni z miejsca zamieszkania (członkowie 1/4 tych gospodarstw chcieliby wyprowadzić się z terenu gminy).

Gospodarstwa „osiadłe” – tzn. takie których członkowie całkowicie realizują swoją aktywność życiową na terenie gminy, są najbardziej zadowolone z faktu zamieszkiwania na terenie gminy i jednocześnie najslabiej deklarowały chęć zmiany miejsca zamieszkania. Co ciekawe, w gospodarstwach domowych w tej grupie najrzadziej deklarowano zainteresowanie sprawami lokalnymi, choć jednocześnie częściej deklarowano wpływ na sprawy publiczne.

Uzyskane wyniki można interpretować w kategoriach intensywności poznawczego zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne – w pewnym uproszczeniu można skonstatować, że **im bardziej sytuacja życiowa wymusza koncentrację aktywności poza terenem gminy tym mniejsze zainteresowanie sprawami lokalnymi i tym częstsze nastawienie noszące cechy roszczeniowości**. Dla gospodarstw najbardziej mobilnych (których członkowie skoncentrowali swoją aktywność życiową całkowicie poza terenem gminy) ulokowanie gminy i lokalne warunki życia często są źródłem problemów i niezadowolenia. Gospodarstwa częściowo mobilne scharakteryzować można jako „znieczierpliwione” – tzn. takie, w których widoczne są oznaki lokalnego sentymentu, choć oczekiwania związane z jakością życia rozmiągają się z rzeczywistością (co w wielu wypadkach skutkuje podejmowaniem prób zmiany lokalnej sytuacji). I wreszcie gospodarstwa „osiadłe”, z aktywnością życiową skoncentrowaną lokalnie, w znacznym stopniu wydaje się charakteryzować przyzwyczajenie do istniejących warunków, z pewnymi przejawami prób większej aktywizacji społecznej.

Oceny warunków życia i jakości usług publicznych

Działalność urzędników zatrudnionych w Urzędzie Gminy oceniana jest dość pozytywnie. Reprezentanci 58,4% gospodarstw domowych dobrze ocenili pracę urzędników zatrudnionych w Urzędzie Gminy, a w 30% przypadków oceniono ją „średnio” (ocen negatywnych odnotowano ogółem 11,6%). Jeszcze lepiej oceniane było nastawienie urzędników do klientów załatwiających sprawy w urzędzie – tu

ocen pozytywnych odnotowano 64,6%, zaś negatywnych 10%. W porównaniu z wynikami badań z 2011 roku odnotowano poprawę ocen pracy urzędników i ich nastawienia do klientów (odpowiednio o 5,1% oraz 4,8%). Należy zauważyć, że oceny te są warunkowane bezpośrednimi doświadczeniami mieszkańców – **lepszą opinię o pracy urzędników i ich nastawieniu do klientów mają ci mieszkańcy, którzy deklarowali wielokrotne załatwianie jakichś spraw w Urzędzie Gminy w ciągu ostatniego roku.** Oceny te są także warunkowane ogólnym poziomem deklarowanego zainteresowania sprawami gminnymi – osoby zainteresowane takimi sprawami lepiej oceniały pracę i nastawienie urzędników do klientów.

Działalność Wójta Gminy w ostatniej kadencji, w lekkiej przewadze, oceniana jest pozytywnie. Wójt uzyskał 28,4% ocen dobrych, 15,2% ocen bardzo dobrych i 4% ocen celujących (łącznie 48,8% ocen pozytywnych). Jednocześnie ocen dostatecznych i niższych zarejestrowano łącznie 40,4%. Ogólna średnia ocen w skali ocen szkolnych 1-6 wyniosła 3,57, co oznacza niewielki spadek średniej ocen w porównaniu z badaniami z 2011 roku.

Oceny Wójta rosły wraz z pozytywnymi ocenami polityki informacyjnej władz samorządowych, poczuciem wpływu na sprawy lokalne i pozytywną oceną pracy Urzędu.

Nieco gorsze oceny zyskuje Rada Gminy (średnia ocen 3,28 w skali 1-6). Podkreślić należy, że jest to zależność powszechna, występująca we wszystkich jednostkach w których prowadzone było podobne badanie: wyrazistość Rady i zrozumienie działań rad jest w społeczeństwie mniejsze niż widoczność działań lidera. Potwierdzenie tego faktu znaleźć można w analizie danych, wedle których im lepsza ocena gminnej polityki informacyjnej tym lepsze oceny Rady.

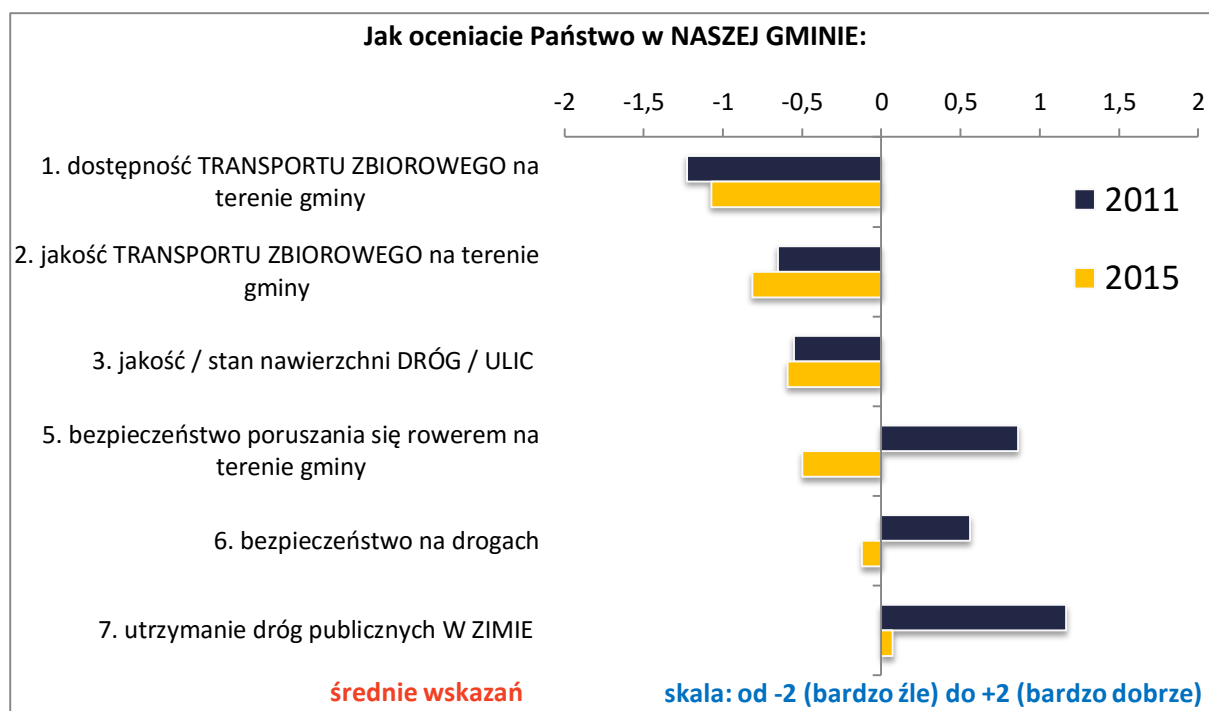
Środowisko i otoczenie

Niemal wszystkie aspekty związane z warunkami środowiskowymi i warunkami otoczenia człowieka zyskały pozytywne oceny mieszkańców. **Wyjątkiem była tu negatywna ocena jakości wody pitnej.** Badanie ujawniło przy tym interesujące zależności - pomimo generalnie pozytywnych ocen czynnikami obniżającymi jakość życia w gminie (wśród tych mieszkańców, którzy wskazywali na występujące w tym obszarze problemy) były: dbałość instytucji publicznych o stan środowiska przyrodniczego, oraz ogólna negatywna ocena czystości środowiska naturalnego.

Infrastruktura drogowa, transport i bezpieczeństwo na drogach

Generalnie rzecz ujmując niemal wszystkie wskaźniki w tym obszarze (wśród tych, które objęły pytania ankiety) zyskały w oczach respondentów wskazania negatywne. Problematicznym aspektem lokalnych warunków życia w tym obszarze jest więc (w porządku zmniejszających się ocen negatywnych): dostępność transportu zbiorowego na terenie gminy, jakość transportu zbiorowego, jakość/stan nawierzchni dróg/ulic oraz bezpieczeństwo poruszania się rowerem po terenie gminy. Dość pozytywnie oceniano natomiast dogodność połączenia z węzłem autostradowym. W porównaniu z badaniami z roku 2011 odnotowano znaczący spadek zadowolenia mieszkańców w trzech wymiarach powiązanych z obszarem bezpieczeństwa na drogach i zimowym utrzymaniem dróg.

Szczególnymi problemami, obniżającymi jakość życia w gminie wydają się być: ograniczona dostępność publicznego transportu zbiorowego na terenie gminy, niska jakość tego transportu, niesatysfakcjonująca jakość/stan nawierzchni dróg/ulic oraz problemy z bezpieczeństwem poruszania się rowerem na terenie gminy.

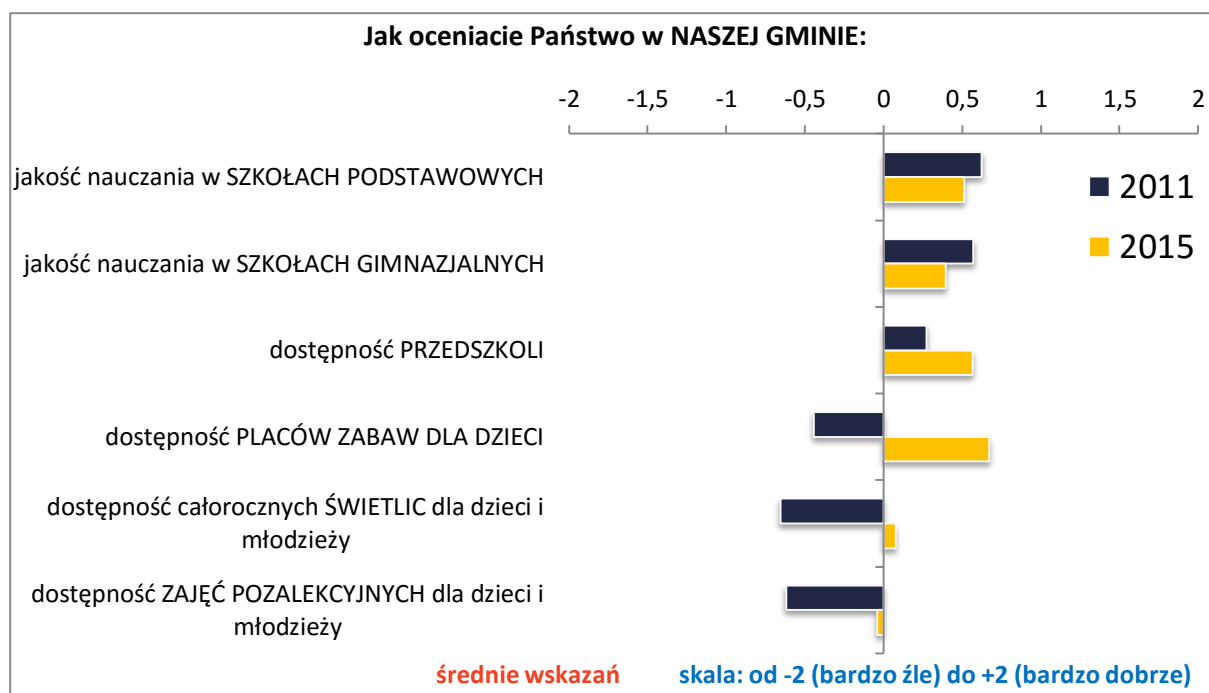

Oświata i inne działania edukacyjno-wychowawcze

Działalność szkół na terenie gminy generalnie oceniana jest pozytywnie. Podobnie mieszkańcy ogólnie pozytywnie postrzegają dostępność przedszkola i dostępność placów zabaw dla dzieci. Słabsze oceny dotyczyły natomiast oferty pozalekcyjnej: najslabiej oceniano dostępność różnych form ciekawego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży przy udziale Animatora Sportu.

W tym miejscu podkreślić jednak należy dwie sprawy: po pierwsze połowa lub, w niektórych przypadkach, więcej mieszkańców nie było w stanie ocenić funkcjonowania sfery oświaty i działań edukacyjnych (odmawiając odpowiedzi na to pytanie). Po drugie, uzyskane oceny w części przypadków różnicował fakt posiadania (lub nie) dzieci w wieku szkolnym i/lub przedszkolnym. I tak, rodzice dzieci w wieku szkolnym nieco lepiej od pozostałych respondentów (choć wciąż nie jednoznacznie pozytywnie) oceniali dostępność całorocznych świetlic dla dzieci i młodzieży, dostępność zajęć pozalekcyjnych i dostępność różnych form ciekawego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży przy udziale Animatora Sportu. Rodzice przedszkolaków natomiast na ogół bardziej negatywnie od pozostałych respondentów wypowiadali się we wszystkich wskazanych w ankiecie kwestiach (prezentując zapewne swoje daleko idące obawy).

Podkreślić należy, że czynnikiem istotnie oddziałującym negatywnie na jakość życia w gminie, dla tych gospodarstw, dla których ma on znaczenie (ok. 40% gospodarstw), jest negatywnie oceniana dostępność całorocznych świetlic dla dzieci i młodzieży oraz wspomniana już niesatysfakcjonująca oferta form ciekawego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży przy udziale Animatora Sportu.

Miejsca pracy i przedsiębiorczość

Dostępność miejsc pracy i wsparcie udzielane przedsiębiorcom przez gminę oceniane są generalnie negatywnie. Warto przy tym zauważyć, że oceny rzeczywistych przedsiębiorców są w tym wypadku nieco bardziej pozytywne niż pozostałych mieszkańców. Oceny w tym zakresie nie zmieniły się znacząco od 2011 roku.

Jak już wspomniano, sytuacja materialna gospodarstwa domowego w znacznym stopniu obniża oceny gminy jako miejsca do życia.

Polityka społeczna i zdrowie

Większość wymiarów oceny realizacji polityki społecznej w gminie oceniana była negatywnie. Najsłabiej oceniano: brak dostępu do lekarzy specjalistów, zakres pomocy udzielanej osobom znajdującym się w gorszym położeniu przez instytucje gminy i organizacje społeczne, możliwość skorzystania przez potrzebujących z usług opiekuńczych finansowanych przez gminę i możliwość uzyskania pomocy przez osoby niepełnosprawne od instytucji gminnych.

Oceny te są w znacznym stopniu warunkowane statusem materialnym gospodarstwa domowego: zła sytuacja materialna gospodarstwa (przypomnijmy – dotycząca ok. 12-13% gospodarstw w gminie) zdecydowanie obniża większość wskaźników z obszaru realizacji lokalnej polityki społecznej (m.in. oceny działalności instytucji opieki społecznej, możliwość skorzystania z usług opiekuńczych finansowanych przez gminę, pomoc udzielaną przez instytucje gminy osobom znajdującym się w gorszym położeniu, pomoc udzielaną przez organizacje społeczne osobom znajdującym się w gorszym położeniu, zainteresowanie instytucji gminnych problemami seniorów oraz, przede wszystkim brak dostępu do lekarzy specjalistów). Wyjątkiem są tu oceny zakresu pomocy udzielanej osobom niepełnosprawnym przez instytucje gminne, które były wyższe wśród najuboższej grupy respondentów.

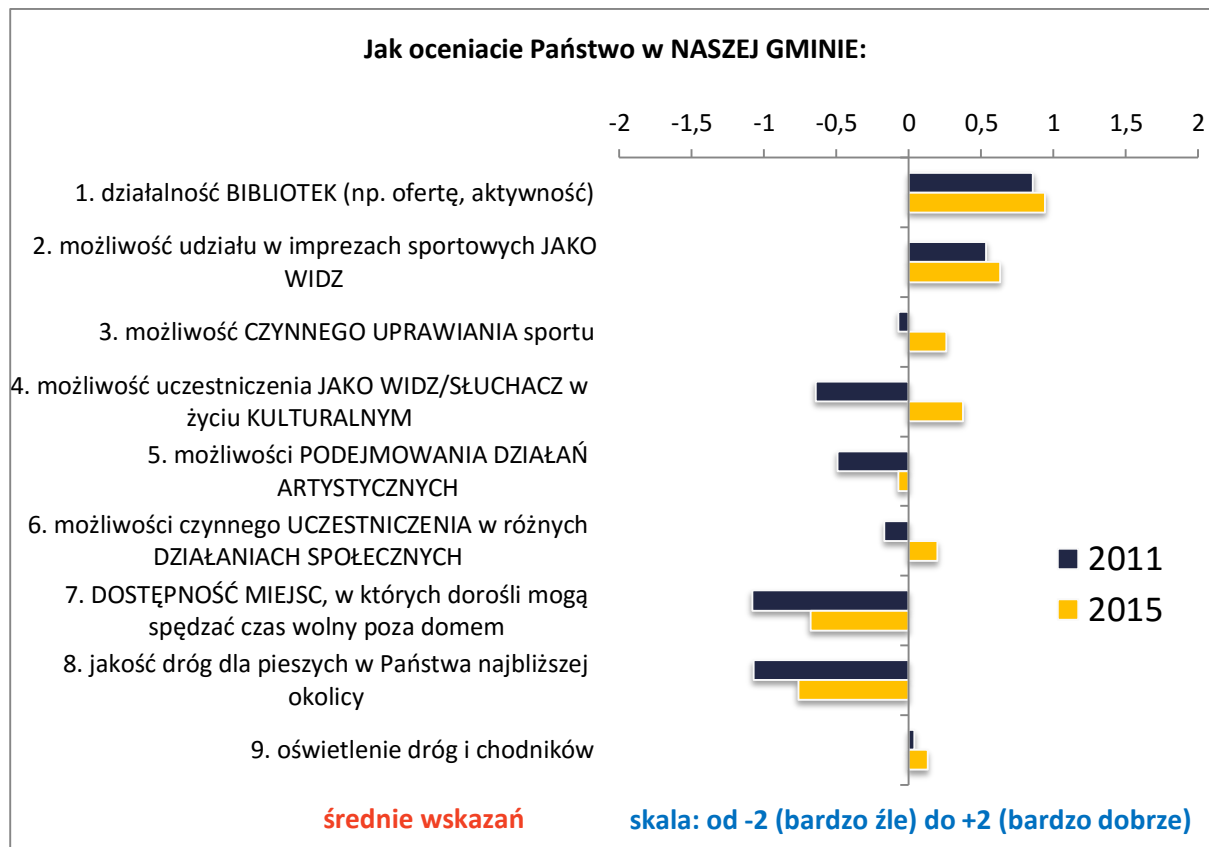

Czynnikami najbardziej negatywnie oddziałującymi na oceny jakości życia w gminie w sferze polityki społecznej są negatywne oceny: możliwości skorzystania przez potrzebujących z usług opiekuńczych finansowanych zarówno przez gminę oraz pomocy udzielanej osobom znajdującym się w gorszym położeniu zarówno przez instytucje gminy, jak i organizacje społeczne. Pozytywnie na jakość życia mieszkańców oddziałuje dobra ocena możliwości uzyskania pomocy przez osoby niepełnosprawne od instytucji gminnych (oczywiście tych mieszkańców, którzy są tą kwestią zainteresowani). Bardzo ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, choć negatywnie oceniany, nie ma bezpośredniego, decydującego przełożenia na oceny jakości życia – być może wynika to z realnej oceny sytuacji przez mieszkańców gminy.

Kultura, sport i rekreacja

Pozytywne oceny w tym obszarze zyskała przede wszystkim działalność biblioteki oraz możliwość udziału w imprezach sportowych w charakterze publiczności. Nieco gorzej, choć nadal pozytywnie, oceniano: możliwość uczestniczenia jako widz/słuchacz w życiu kulturalnym, możliwość czynnego uprawiania sportu i możliwość czynnego uczestniczenia w różnych działaniach społecznych. Gorzej oceniono natomiast aspekty związane z codziennym życiem społecznym sprzyjające społecznej integracji: bardzo negatywnie oceniono jakość dróg dla pieszych w najbliższym otoczeniu miejsca zamieszkania oraz dostępność miejsc, w których dorośli mogą spędzać czas wolny poza domem.

Oceny w tej sferze warunkowane są statusem materialnym gospodarstwa domowego: badanie wykazało, że gospodarstwa ubogie częściej deklarowały wykluczenie z możliwości czynnego uczestniczenia w życiu kulturalnym i działaniach społecznych oraz częściej wskazywały na brak możliwości integracji społecznej (niższą dostępność miejsc, w których dorośli mogą spędzać czas wolny poza domem). Jednocześnie należy zauważyć, że **możliwość integracji społecznej pozytywnie przekłada się na wzrost zaufania społecznego.**

Podsumowanie

Czynniki pozytywnie oddziałujące na jakość życia w gminie

- ocena stanu środowiska naturalnego, generalne zadowolenie ze stanu otoczenia człowieka
- wysoka jakość nauczania w szkołach na terenie gminy, sprzyjająca przekonaniom o zainteresowaniu władz gminy szansami edukacyjnymi dzieci i młodzieży; dostępności placów zabaw dla dzieci i dostępność przedszkola
- położenie gminy w pobliżu węzła autostradowego, dogodność połączenia samochodowego z Warszawą
- działalność biblioteki i możliwości uczestnictwa w życiu kulturalnym i sportowym.

Najważniejsze ujawnione w badaniu problemy:

- problemy materialne dotyczące ok. 12-13% gospodarstw domowych przekładające się na wykluczenie społeczne warunkujące niższe szanse życiowe i ograniczające jakość życia
- dostępność i jakość transportu zbiorowego na terenie gminy
- stan/jakość nawierzchni dróg/ulic oraz bezpieczeństwo na drogach – przy jednoczesnym zastrzeżeniu, że obydwa czynniki, gdy źle oceniane, zdecydowanie przekładają się na obniżenie oceny jakości życia w gminie
- wymuszone przesunięcie aktywności życiowej części mieszkańców poza teren gminy
- dość znaczący brak poczucia wpływu na sprawy publiczne warunkujący ograniczenie poczucia współodpowiedzialności za sprawy gminy
- niski poziom zaufania społecznego wpływający na obniżenie kapitału społecznego
- uboga oferta form ciekawego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży
- niskie oceny polityki społecznej prowadzonej przez instytucje gminy wśród grup uboższych i znajdujących się w gorszym położeniu (a więc bezpośrednio zainteresowanych tą polityką)
- ograniczenia oferty działań społecznych i integracyjnych dla dorosłych – szczególnie w wymiarze codziennym, systematycznym

Rekomendacje

Kluczowe rekomendacje dotyczą sześciu sfer działalności władz samorządowych i wiążą się z podejmowaniem działań na rzecz:

- kształtowania tożsamości lokalnej, zwiększania społecznej aktywności i uczestnictwa mieszkańców na co dzień aktywnych poza terenem gminy w działania organizowane lokalnie; wzmacniania integracji społecznej dorosłych, budowy kapitału społecznego, zwiększania społecznego zaufania
- zwiększenia udziału obywateli w kształtowaniu polityk publicznych, budowania współodpowiedzialności za rozwój gminy (m.in. poprzez rzeczywiste zaangażowanie obywateli w procesy partycypacyjne)
- zwiększania dostępności gminy do innych ośrodków poprzez zwiększenie dostępności transportu publicznego oraz rozwój wewnątrzgminnych środków takiego transportu

- aktywizacji gospodarstw domowych znajdujących się w gorszym położeniu życiowym i zwiększania dostępu tych gospodarstw do usług publicznych (zmniejszanie wykluczenia społecznego)
- zwiększenia oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (w tym wydłużenia czasu pracy i poprawy funkcjonowania świetlic)

IV. Analiza SWOT

Analiza SWOT wskazuje mocne i słabe strony gminy (otoczenie wewnętrzne) oraz szanse i zagrożenia gminy (otoczenie zewnętrzne)⁷.

Wstępne propozycje analizy SWOT dla gminy Baranów zostały przygotowane przed drugim spotkaniem Zespołu Strategicznego na podstawie wyników badań społecznych, rezultatów opracowania danych zastanych oraz propozycji zgłaszanych drogą elektroniczną przez członków Zespołu. Wszystkie zgłoszone propozycje zostały przedyskutowane podczas spotkania w dniu 8 października 2015r. W wyniku dyskusji i po uwzględnieniu zgłaszanych propozycji udało się zidentyfikować główne problemy gminy oraz wskazać atuty jakimi gmina dysponuje. Omówiono wtedy także najważniejsze kwestie związane z szansami rozwojowymi i zagrożeniami, z którymi w przyszłości ewentualnie trzeba się będzie zmierzyć.

Silne strony

Infrastruktura, przestrzeń publiczna

- Dobre uzbrojenie gminy w sieć wodociagową
- Dobre zaplecze sportowe przy szkołach
- Dobry układ komunikacyjny dróg publicznych
- Wysoki poziom inwestycji w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną
- Rosnące zadowolenie mieszkańców z estetyki przestrzeni publicznej

Uwarunkowania środowiskowe

- Czystość środowiska naturalnego
- Wysoka jakość walorów przyrodniczych gminy, istnienie terenów rekreacyjnych

Uwarunkowania ekonomiczne

- Dość wysoka samodzielność finansowa gminy dzięki podatkowi od środków transportu

Demografia, rozwój społeczny

- Napływ nowych mieszkańców
- Wysoka jakość kapitału ludzkiego
- Dość wysoki poziom zadowolenia mieszkańców z faktu zamieszkiwania na terenie gminy

Edukacja, oferta dla dzieci i młodzieży

- Rozbudowana sieć szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego na terenie gminy
- Wysoka dostępność opieki przedszkolnej
- Wykwalifikowana kadra zarządzająca placówkami edukacyjnymi
- Wysoka jakość nauczania w szkołach
- Działalność szkoły muzycznej przy OSP Kaski

Rynek pracy, przedsiębiorczość

- Rozwinięta działalność rolnicza (główne źródło utrzymania dla ok. 20% gospodarstw domowych)
- Dość wysoki poziom dochodów mieszkańców gminy

⁷ Skrót SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich wyrazów: Strengths (siły, atuty), Weaknesses (Słabości), Opportunities (szansę, okazje), Threats (zagrożenia).

Rozwój społeczny

- Rozwijający się sektor organizacji pozarządowych
- Rosnące zainteresowanie mieszkańców działalnością gminy
- Postępujący wzrost uczestnictwa mieszkańców w życiu gminy
- Wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej

Polityka społeczna

- Wzrost aktywności ośrodka pomocy społecznej, poprawa społecznych ocen pracy ośrodka

Sfera kultury

- Działalność biblioteki, dobra oferta biblioteczna

Działania administracji

- Praktyki angażowania i informowania mieszkańców (rozwój nowoczesnych sposobów informowania mieszkańców)
- Dobra współpraca z innymi JST
- Dobra ocena działalności Urzędu Gminy

Słabe strony

Infrastruktura, transport publiczny

- Ograniczony dostęp do kanalizacji, duża dysproporcja pomiędzy poziomem zwodociągowania i skanalizowania gminy)
- Zły stan dróg powiatowych
- Brak środków na inwestycje infrastrukturalne
- Niska dostępność transportu publicznego na terenie gminy
- Brak szlaków i ścieżek rowerowych, niskie poczucie bezpieczeństwa poruszania się rowerami po drogach publicznych
- Częściowo, niska jakość dróg dla pieszych

Uwarunkowania środowiskowe

- Mała lesistość gminy
- Zanieczyszczenie wód powierzchniowych ściekami komunalnymi
- Część terenów zagrożonych erozją w stopniu silnym i bardzo silnym
- Niska jakość wody pitnej

Uwarunkowania przestrzenne

- Ograniczona dostępność połączeń komunikacyjnych przy oddaleniu gminy od głównych ośrodków

Demografia, rozwój społeczny

- Niekorzystne tendencje demograficzne (niski przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa, malejąca liczba uczniów w szkołach)
- Efekt „wymywania rozwoju” (zaspokajanie popytu na dobra i usługi w Warszawie) – postępujące przesuwanie centrum aktywności życiowej poza gminę
- Umiarkowane, jedynie, zadowolenie z warunków życia w gminie (rosnące przekonanie o słabości ekonomicznej gminy)

Edukacja, oferta dla dzieci i młodzieży

- Wysokie koszty utrzymania sieci szkolnictwa
- Brak dodatkowych środków na inwestycje oświatowe

- Niedostatek atrakcyjnej oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (przede wszystkim z wykorzystaniem Orlika)
- Ograniczenia w dostępności świetlic szkolnych
- Ograniczona oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży

Rynek pracy, przedsiębiorczość

- Mała ilość miejsc pracy
- Niewielka liczba podmiotów gospodarczych
- Niska atrakcyjność inwestycyjna gminy
- Ograniczona ilość terenów inwestycyjnych, brak uzbrojenia terenów istniejących
- Słaba baza agroturystyczna (brak gospodarstw agroturystycznych)
- Duże rozdrobnienie gospodarstw przy małym areale produkcyjnym
- Przewaga tradycyjnych metod produkcji rolnej (brak nowoczesnej organizacji produkcji)
- Brak rolnictwa ekologicznego

Rozwój społeczny

- Niski poziom kapitału społecznego, niski poziom społecznego zaufania
- Niska aktywność społeczna mieszkańców
- Brak zainteresowania mieszkańców sprawami publicznymi
- Brak poczucia wpływu mieszkańców na sprawy publiczne w gminie

Polityka społeczna

- Rosnąca liczba korzystających z pomocy społecznej
- Rosnąca liczba osób dotkniętych problemem bezrobocia i alkoholizmu
- Rozwarstwienie społeczeństwa – widoczne oznaki wykluczenia społecznego grupy ok. 10% gospodarstw domowych
- Niskie oceny usług społecznych i opiekuńczych dla osób w gorszym położeniu

Sfera kultury

- Niezadowalająca oferta kulturalna
- Brak zróżnicowanych form spędzania czasu wolnego

Działania administracji

- Brak zewnętrznej polityki promocyjnej gminy
- Ograniczona skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych (UE)
- Słabe rozpowszechnienie wśród mieszkańców wiedzy na temat działań administracji

Szanse

Uwarunkowania przestrzenne

- Korzystne położenie (dostępność autostrady, bliskość Warszawy) – dostępność rynków zbytu, dostępność miejsc pracy
- Pozytywny wizerunek powiatu grodziskiego
- Dość wysoki poziom atrakcyjności osiedleńczej

Infrastruktura, transport publiczny

- Brak dywersyfikacji środków transportu

Polityka regionalna

- Rozwój ekologicznego rolnictwa zgodny z priorytetami RPO (2014-2020): specjalizacja „bezpieczna żywność”
- Dostępność funduszy UE

Zagrożenia

Rynek pracy, przedsiębiorczość

- Ograniczenia wynikające z przepisów prawa dotyczących gruntów rolniczych z przeznaczeniem pod zabudowę

Konkurencja otoczenia

- Wysoka pozycja konkurencyjna sąsiednich gmin w pozyskiwaniu środków pomocowych
- Niekorzystne tendencje migracyjne: odpływ wykwalifikowanej kadry do większych, okolicznych ośrodków

Uwarunkowania prawne

- Silne uzależnienie budżetu gminy od dochodów wynikających z podatku od środków transportu przy pojawiających się postulatach zmiany konstrukcji tego podatku

Podsumowując wyniki analizy SWOT warto zauważyć, że w toku prowadzonych dyskusji zidentyfikowano nieco więcej czynników negatywnie oddziałujących na funkcjonowanie gminy i życie jej mieszkańców niż atutów związanych z życiem lokalnym.

Do najważniejszych problemów zaliczyć należy **niesatysfakcjonujący stan infrastruktury drogowej** na terenie gminy (zarówno tej będącej w zarządzie gminnym, jak i powiatowym), **niedostateczne skanalizowanie miejscowości gminnych**, ułomność systemu **transportu publicznego**, słabości **rynku pracy**, niski poziom **kapitału społecznego**, ograniczoną **pozaszkolną ofertę edukacyjną** dla dzieci i młodzieży oraz **brak działań integrujących** różne grupy społeczne.

Wśród atutów gminy wskazać należy duży udział w populacji **dobrze wykształconych mieszkańców**, korzystne **uwarunkowania środowiskowe**, dość dużą **atrakcyjność osiedleńczą**, wysoką **jakość edukacji szkolnej**, oraz **rosnące zainteresowanie mieszkańców funkcjonowaniem gminy**.

Z czynników zewnętrznych największy wpływ, zarówno pozytywny, jak i negatywny, na rozwój gminy wywiera położenie gminy w bezpośrednim sąsiedztwie trzech ośrodków miejskich: Grodziska Mazowieckiego i Błonia, Sochaczewa i Żyrardowa oraz dobre skomunikowanie autostradowe z Warszawą. Ośrodki te z jednej strony umożliwiają mieszkańcom gminy realizację celów życiowych (jako miejsca pracy i edukacji), z drugiej jednak stanowią zagrożenie dla rozwoju lokalnego życia społecznego.

V. Wizja rozwoju Gminy Baranów

Wizja opisuje stan jednostki samorządowej w przyszłości. Jest syntetycznym ujęciem pożądanego obrazu samorządu za kilka czy kilkanaście lat.

Pracując nad wizją rozwoju gminy Baranów Zespół Strategiczny szukał odpowiedzi na kilka pytań:

- 1) Jak wyobrażamy sobie naszą gminę w przyszłości?
- 2) Co powinno być celem naszych działań?
- 3) Jakimi wartościami chcemy się kierować rozwijając naszą gminę?
- 4) Na czym chcemy budować naszą przewagę konkurencyjną w stosunku do ościennych jednostek samorządowych?
- 5) Jakiej gminy chcemy dla naszych dzieci i wnuków?

Prace Zespołu Strategicznego umożliwiły sformułowanie następującej wizji rozwojowej:

Gmina Baranów enklawą nowoczesnego, komfortowego życia w bezpośrednim otoczeniu aglomeracji warszawskiej. To miejsce wysokiej jakości życia, rozwoju przedsiębiorczości, dbałości o integrację społeczną, troski o środowisko naturalne i wrażliwości na potrzeby różnych grup społecznych.

Powyższa wizja kładzie nacisk na rozwój rezydencjalnego, osadniczego charakteru gminy. Wskazuje na potrzebę tworzenia dobrego miejsca do życia, rozwoju wysokiej jakości usług publicznych w harmonii ze środowiskiem przyrodniczym oraz wzmacniania więzi społecznych i budowania kapitału społecznego. Dyskusje członków Zespołu Strategicznego prowadziły do wniosku, że ze względu na usytuowanie gminy w bezpośrednim sąsiedztwie trzech miejskich ośrodków lokalnych, dysponujących rozbudowaną, od lat rozwijaną ofertą dla inwestorów, nie należy angażować znacznych środków publicznych w rozwój oferty konkurencyjnej. Wiodącą charakterystyką gminy Baranów powinna być funkcja mieszkaniowa, zlokalizowana głównie w południowej i centralnej części gminy oraz funkcja rolnicza zlokalizowana w części północnej i zachodniej.

VI. Cele strategiczne i operacyjne Strategii

Realizacja wizji rozwoju jednostki samorządowej wymaga podjęcia szeregu konkretnych działań, które przybliżą osiągnięcie zakładanych efektów. Prace Zespołu Strategicznego umożliwiły zdefiniowanie sześciu zasadniczych celów strategicznych, które powinny stanowić wyznaczać zasadnicze kierunki działań władz samorządowych gminy Baranów w perspektywie najbliższych 10 lat.

Cele strategiczne:

Cel 1: Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i rozwój przedsiębiorczości

Cel 2: Zwiększenie atrakcyjności osadniczej

Cel 3: Poprawa warunków życia mieszkańców

Cel 4: Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców - rozwój społeczny i integracja

Cel 5: Zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży

Cel 6: Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej

Skuteczne osiąganie celów wiąże się z przygotowaniem i wdrożeniem odpowiadającego im zestawu przedsięwzięć, aktywności czy projektów. Poniżej wskazano najważniejsze zadania związane z realizacją poszczególnych celów:

Cel 1: Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy i rozwój przedsiębiorczości

1. Rozwój terenów inwestycyjnych położonych w pobliżu autostrady

- Zadanie 1: rozpoznanie opinii właścicieli gruntów położonych przy autostradzie w zakresie zmiany przeznaczenia właściwości terenów (przekształcenie gruntów rolnych w tereny inwestycyjne)
 - *Cel zadania: odpowiednie przygotowanie przekształcenia gruntów*
- Zadanie 2: wprowadzenie zmian w planie zagospodarowania przestrzennego – wyznaczenie terenów obiektów produkcyjnych, składów i magazynów
 - *Cel zadania: umożliwienie pozyskiwania przez inwestorów gruntów przeznaczonych na działalność gospodarczą*
- Zadanie 3: uzbrojenie terenów inwestycyjnych w infrastrukturę sieciową
 - *Cel zadania: zwiększenie atrakcyjności potencjalnych terenów inwestycyjnych*
- Zadanie 4: stworzenie systemu ulg podatkowych oraz innych preferencji dla przedsiębiorców
 - *Cel zadania: rozwój drobnej przedsiębiorczości na terenie gminy*

2. Poprawa warunków prowadzenia produkcji rolniczej

- Zadanie 1: **uwaga – zadania w tym punkcie nie zostały zdefiniowane przez Zespół Strategiczny – konieczne są dalsze konsultacje społeczne, oraz konsultacje z ODR**

Cel 2: Zwiększenie atrakcyjności osadniczej gminy

1. Określenie priorytetów w polityce przestrzennej gminy

- Zadanie 1: opracowanie planu rozwoju osadnictwa na terenie gminy
 - *Cel zadania: wyznaczenie charakteru i obszarów rozwoju osadnictwa w gminie*
- Zadanie 2: wprowadzenie zmian w planie zagospodarowania przestrzennego – wyznaczenie terenów zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej
 - *Cel zadania: Kształtowanie charakteru rezydencyjnego w północnej i zachodniej części gminy*

2. Promocja gminy jako atrakcyjnego miejsca osadnictwa, budowa wizerunku gminy ekologicznej

- Zadanie 1: Opracowanie planu promocji osadnictwa na terenie gminy
 - *Cel zadania: kompleksowe zaplanowanie efektywnych działań promocyjnych*
- Zadanie 2: Opracowanie materiałów i realizacja kampanii promocyjnych
 - *Cel zadania: promocja gminy, pozyskanie zainteresowania potencjalnych inwestorów*

3. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy

- Zadanie 1: modernizacja bezpośredniego połączenia drogowego miejscowości gminnych z węzłem autostradowym (na trasie Gole-Ceglów-Karolina-Kłudno)
 - *Cel zadania: poprawa dostępności komunikacyjnej miejscowości gminnych do Warszawy i innych ośrodków aglomeracji warszawskiej*
- Zadanie 2: modernizacja bezpośredniego połączenia drogowego miejscowości Baranowa z węzłem autostradowym poprzez poszerzenie drogi Baranów-Stanisławów-Izdebnó
 - *Cel zadania: poprawa dostępności komunikacyjnej miejscowości gminnych do Warszawy i innych ośrodków aglomeracji warszawskiej*
- Zadanie 3: modernizacja dróg publicznych w obrębie miejscowości Boża Wola, Bronisławów, Żaby, Kaski
 - *Cel zadania: zwiększenie atrakcyjności miejscowości jako miejsc osadnictwa*

4. Wprowadzenie programów wspierania inwestycji ekologicznych

- Zadanie 1: wsparcie inwestycji gospodarstw indywidualnych w odnawialne źródła energii (fotowoltaika, panele słoneczne)
 - *Cel zadania: poprawa czystości środowiska naturalnego; stworzenie zachęt dla inwestycji mieszkaniowych w gminie Baranów*
- Zadanie 2: wsparcie inwestycji gospodarstw indywidualnych w budowę przydomowych oczyszczalni ścieków
 - *Cel zadania: poprawa czystości środowiska naturalnego; stworzenie zachęt dla inwestycji mieszkaniowych w gminie Baranów*

5. Poprawa estetyki miejsc publicznych w gminie

- Zadanie 1: Opracowanie i wdrożenie kompleksowego programu rewitalizacji centrów miejscowości: Baranów, Ceglów, Kaski, Boża Wola

- *Cel zadania: poprawa estetyki miejsc publicznych; zwiększenie atrakcyjności miejscowości gminnych jako miejsc osadnictwa mieszkaniowego*
- **Zadanie 2:** Inwentaryzacja istniejących na terenie gminy cennych obiektów architektonicznych
 - *Cel zadania: właściwe zaplanowanie działań rewitalizacyjnych*
- **Zadanie 3:** Odbudowa i renowacja istniejących na terenie gminy cennych obiektów architektonicznych
 - *Cel zadania: poprawa estetyki miejsc publicznych; zwiększenie atrakcyjności miejscowości gminnych jako miejsc osadnictwa mieszkaniowego*

Cel 3: Poprawa warunków życia mieszkańców

1. Poprawa jakości usług w transporcie publicznym i bezpieczeństwa w ruchu drogowym

- **Zadanie 1:** Rozwój komunikacji publicznej wewnątrz gminy – efektywnych połączeń miejscowości gminnych z węzłami kolejowymi
 - *Cel zadania:* stworzenie mieszkańcom możliwości elastycznej komunikacji z większymi ośrodkami
- **Zadanie 2:** Opracowanie planu i budowa sieci ścieżek rowerowych
 - *Cel zadania:* zapewnienie bezpieczeństwa rowerzystom, zwiększenie możliwości poruszania się rowerem po terenie gminy
- **Zadanie 3:** Poprawa jakości dróg dla pieszych (budowa chodników i oświetlenie)
 - *Cel zadania:* poprawa bezpieczeństwa pieszych

2. Poprawa jakości wody pitnej

- **Zadanie 1:** modernizacja SUW w Cegłowie
 - *Cel zadania:* zapewnienie ciągłości dostaw wody pitnej wysokiej jakości
- **Zadanie 2:** profesjonalna konserwacja infrastruktury sieci wodociągowej: profesjonalne utrzymanie czystości infrastruktury
 - *Cel zadania:* zapewnienie ciągłości dostaw wody pitnej wysokiej jakości; odpowiednie utrzymanie złóż filtracyjnych, zbiorników i armatury
- **Zadanie 3:** połączenie gminnej sieci wodociągowej z wodociągiem w Teresinie lub w Grodzisku Mazowieckim
 - *Cel zadania:* zapewnienie ciągłości dostaw wody pitnej wysokiej jakości

3. Rozwój sieci kanalizacyjnej

- **Zadanie 1:** rozbudowa kanalizacji deszczowej dla miejscowości: Boża Wola i Bronisławów
 - *Cel zadania:* stworzenie infrastruktury dla odprowadzania wody deszczowej, zapobieganie podtopieniom związanym ze zjawiskami atmosferycznymi
- **Zadanie 2:** budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości (w centrach wsi): Baranów i Kaski
 - *Cel zadania:* poprawa warunków życia mieszkańców, zapewnienie ekologicznych sposobów utylizacji ścieków

Cel 4: Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców - rozwój społeczny i integracja**1. Rozwój oferty dla seniorów i integracja międzypokoleniowa**

- Zadanie 1: Stworzenie świetlicy środowiskowej
 - *Cel zadania*: zwiększenie integracji środowiska seniorów, stworzenie możliwości atrakcyjnego spędzania czasu poza domem
- Zadanie 2: Poprawa jakości usług opiekuńczych poprzez ... (przedstawiciel GOPS zobowiązał się do wskazania konkretnych działań w tym punkcie)
 - *Cel zadania*: poprawa jakości życia grup najsłabszych ekonomicznie, mieszkańców znajdujących się w złym położeniu
- Zadanie 3: Wspieranie rozwoju rękodziela artystycznego wśród różnych grup społecznych
 - *Cel zadania*: podtrzymanie tradycji rękodzielniczych na terenie gminy, integracja międzypokoleniowa

2. Zwiększenie możliwości atrakcyjnego wypoczynku i rekreacji na terenie gminy

- Zadanie 1: Budowa i zagospodarowanie terenów rekreacji w Bożej Woli
 - *Cel zadania*: stworzenie atrakcyjnego miejsca wypoczynku mieszkańców
- Zadanie 2: Wyznaczenie tras turystyki rowerowej, budowa infrastruktury towarzyszącej
 - *Cel zadania*: rozwój różnorodnych form rekreacji i wypoczynku; stworzenie oferty turystyki weekendowej na terenie gminy
- Zadanie 3: Wyznaczenie szlaków turystyki konnej, budowa infrastruktury towarzyszącej
 - *Cel zadania*: rozwój różnorodnych form rekreacji i wypoczynku; stworzenie oferty turystyki weekendowej na terenie gminy
- Zadanie 4: Wyznaczenie szlaków turystyki pieszej i edukacyjnej, budowa infrastruktury towarzyszącej
 - *Cel zadania*: rozwój różnorodnych form rekreacji i wypoczynku; stworzenie oferty turystyki weekendowej na terenie gminy
- Zadanie 5: Budowa zbiornika retencyjno-wypoczynkowego (organizacja kąpieliska i pól namiotowych)
 - *Cel zadania*: rozwój różnorodnych form rekreacji i wypoczynku; stworzenie oferty turystyki weekendowej na terenie gminy; zwiększenie atrakcyjności przyrodniczej gminy (siedliska ptaków)
- Zadanie 6: Budowa muzeum – skansenu prezentującego lokalną historię i tradycje
 - *Cel zadania*: promocja gminy i jej historii; stworzenie oferty turystyki weekendowej na terenie gminy
- Zadanie 7: Rozwój oferty kulturalnej i artystycznej (popularyzacja Fetting Festiwal, stworzenie nowych imprez i aktywności cyklicznych na terenie gminy); stworzenie kalendarza imprez gminnych
 - *Cel zadania*: promocja gminy i jej historii; zwiększenie udziału mieszkańców w życiu kulturalnym

- Zadanie 8: Budowa biblioteki w Baranowie
 - *Cel zadania*: zwiększenie dostępu mieszkańców do nowoczesnych form udziału w kulturze; stworzenie miejsca integracji społecznej

3. Aktywizacja i zwiększenie udziału mieszkańców w kształtowaniu rozwoju gminy

- Zadanie 1: Stworzenie możliwości zamieszczania ogłoszeń społecznych na stronie internetowej Urzędu
 - *Cel zadania*: zwiększenie możliwości komunikacji pomiędzy mieszkańcami, ułatwienie podejmowania inicjatyw społecznych
- Zadanie 2: Wsparcie działalności organizacji pozarządowych poprzez tworzenie pakietów pomocowych i wdrożenie nowych form współpracy organizacji z gminą
 - *Cel zadania*: *wzmocnienie działalności sektora pozarządowego, zwiększenie różnorodności form współpracy z gminą*
- Zadanie 3: opracowanie zasad wykorzystania mechanizmu inicjatywy lokalnej we współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi (na podstawie art.2 ustawy o DPPiW)
 - *Cel zadania*: *wzmocnienie działalności sektora pozarządowego, stymulacja inicjatyw społecznych, zwiększenie różnorodności form współpracy z gminą*
- Zadanie 4: Organizacja szkoleń aktywizujących dla różnych grup społecznych
 - *Cel zadania*: *wzmocnienie działalności sektora pozarządowego, stymulacja inicjatyw społecznych*
- Zadanie 5: Organizacja eko-pikniku jako lokalnej imprezy cyklicznej
 - *Cel zadania*: *propagowanie zdrowego stylu życia; podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców; rozwój różnorodnych, grupowych form integrującej rekreacji, tworzenie wizerunku gminy ekologicznej*

Cel 5: Zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży

1. Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych i opiekuńczych dla dzieci i młodzieży

- Zadanie 1: Poprawa funkcjonowania świetlic szkolnych (inwestycje w infrastrukturę świetlic, wydłużenie godzin funkcjonowania świetlic w celu zapewnienia efektywnej opieki w godzinach popołudniowych)
 - *Cel zadania*: zapewnienie opieki dzieciom w godzinach popołudniowych, umożliwienie rodzicom działalności zawodowej
- Zadanie 2: Budowa świetlicy w Drybusie
 - *Cel zadania*: zapewnienie opieki dzieciom w godzinach popołudniowych, umożliwienie rodzicom działalności zawodowej
- Zadanie 3: Rozwój oferty zorganizowanych zajęć sportowych z wykorzystaniem istniejącej bazy (Orlik, obiekty sportowe przy szkołach); rozwój działalności szkolnych klubów sportowych
 - *Cel zadania*: dywersyfikacja oferty zajęć pozalekcyjnych, zapewnienie nowych, ciekawych form spędzania czasu wolnego

- Zadanie 4: Rozwój współpracy międzyszkolnej – wspólna organizacja przedsięwzięć (np. organizowanie konkursów naukowych, festiwalu nauki dla uczniów z terenu gminy)
 - *Cel zadania*: budowa tożsamości lokalnej dzieci i młodzieży; zwiększanie szans edukacyjnych
- Zadanie 5: Utworzenie oddziału żłobkowego / budowa żłobka
 - *Cel zadania*: Zapewnienie opieki nad małymi dziećmi w celu umożliwienia rodzicom podjęcia pracy zawodowej
- Zadanie 6: Rozbudowa szkoły w Bożej Woli (zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, opracowanie projektu, realizacja prac budowlanych)
 - *Cel zadania*: Poprawa warunków edukacji w szkole
- Zadanie 7: Rozwój międzynarodowej wymiany młodzieży
 - *Cel zadania*: *Rozwój wiedzy młodzieży na temat innych krajów i kultur, nauka języków obcych*

Cel 6: Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej

- Zadanie 1: Stworzenie stanowiska w Urzędzie Gminy i zatrudnienie specjalisty odpowiedzialnego za pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych przeznaczonych na realizację celów rozwojowych
 - *Cel zadania*: zwiększenie kompetencji i skuteczności Urzędu w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych
- Zadanie 2: Wzmocnienie współpracy gminy z partnerami zewnętrznymi (szczególnie LGD, gminami powiatu grodziskiego)
 - *Cel zadania*: realizacja wspólnych przedsięwzięć zmierzających do poprawy warunków życia w gminie
- Zadanie 3: Nawiązanie współpracy międzynarodowej gminy z ośrodkami partnerskimi z innych krajów
 - *Cel zadania*: *wymiana doświadczeń, zwiększenie możliwości realizacji projektów międzynarodowych skutkujących poprawą warunków życia w gminie; stworzenie możliwości wymiany młodzieży*

VII. Potencjalne źródła finansowania działań przewidzianych w Strategii

Podstawowymi źródłami finansowania działań rozwojowych w JST są dochody własne oraz źródła zewnętrzne (m.in. dotacje celowe, pożyczki, kredyty). Źródłem pozyskania dotacji celowych mogą być programy rządowe wdrażane przez poszczególne ministerstwa, regionalne i krajowe instytucje wspierające wybrane dziedziny (np. Wojewódzki lub Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska), a także programy finansowane z budżetu Unii Europejskiej wdrażane na poziomie Komisji Europejskiej lub na poziomie krajowym. W najbliższych latach kluczowym dla polskich samorządów źródłem finansowania przedsięwzięć rozwojowych będą nadal środki europejskiej polityki spójności. Poniżej zaprezentowano syntetycznie informacje dotyczące nowej perspektywy budżetowej UE w tym obszarze.

Polityka spójności - perspektywa budżetu UE 2014-2020

Nowy budżet UE na lata 2014-2020, a w jego ramach przede wszystkim budżet polityki spójności, to jedno z istotniejszych zewnętrznych źródeł finansowania działań rozwojowych dla polskich samorządów.

W systemie zarządzania polityką spójności na poziomie Polski najważniejszym dokumentem jest Umowa Partnerstwa, która określa strategię inwestowania środków tej polityki przeznaczonych dla naszego kraju. Wdrażanie tej strategii będzie się odbywało dzięki realizacji 6 programów krajowych (Program Inteligentny Rozwój 2014-2020, Program Polska Cyfrowa 2014-2020, Program Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Program Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020, Program Polska Wschodnia 2014-2020, Program Pomoc techniczna 2014-2020) oraz 16 programów regionalnych.

Kluczowym z punktu widzenia potrzeb i planów rozwojowych gminy Baranów jest **Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020**.

RPO WM 2014-2020 realizowany jest w dziesięciu Osiach Priorytetowych (OP)⁸:

tematycznych i jednej osi dedykowanej pomocy technicznej:

- I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce
- II. Wzrost e-potencjału Mazowsza
- III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości
- IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną
- V. Gospodarka przyjazna środowisku
- VI. Jakość życia
- VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego
- VIII. Rozwój rynku pracy
- IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem
- X. Edukacja dla rozwoju regionu

Wszelkie informacje na temat tego programu można znaleźć na stronie:

<http://www.funduszedlamazowska.eu/>

⁸ Osią jedenastą jest Pomoc Techniczna

VIII. System wdrażania i monitorowania strategii

Wdrażanie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Baranów będzie polegało na realizacji sformułowanych w niej celów strategicznych, (pod-celów) operacyjnych i zadań. Aby Strategia osiągnęła zakładane efekty władze gminy (oraz inne podmioty – interesariusze instytucjonalni z terenu gminy) powinny aktywnie uczestniczyć w realizacji poszczególnych celów.

Dla skutecznej i efektywnej realizacji zapisów Strategii niezbędne jest stworzenie systemu stałego monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji jej ustaleń.

Monitorowanie Strategii będzie polegało na okresowej ocenie stopnia realizacji zadań ujętych w Strategii. Pozwoli to na bieżącą ocenę poziomu zaawansowania realizacji poszczególnych zadań, a tym samym na weryfikowanie w jakim stopniu udało się osiągnąć poszczególne cele strategiczne.

Procedura zarządzania dokumentem

Za monitorowanie procesu wdrażania Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Baranów odpowiedzialny będzie Zespół Monitorujący. Zostanie on powołany Zarządzeniem Wójta Gminy. W jego składzie znajdą się zarówno pracownicy Urzędu Gminy, jednostek podległych, jak również przedstawiciele różnych środowisk lokalnych.

Za koordynację prac Zespołu Monitorującego odpowiadać będzie Sekretarz Gminy.

Zespół będzie spotykał się raz w roku (w terminie do końca marca każdego roku). Do jego zadań należeć będą:

- bieżąca ocena stanu realizacji zadań zaplanowanych w Strategii (w odniesieniu do przyjętych w Strategii celów),
- wypracowanie propozycji modyfikacji związanych np. ze zmieniającymi się warunkami wpływającymi na rozwój gminy lub niemożliwością zrealizowania zaplanowanych zadań,
- sporządzanie rocznego raportu monitorującego wdrażanie dokumentu strategicznego.

Procedura aktualizacji dokumentu

Aby zapewnić wystarczające dostosowanie do zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej gminy raz na 4 lata Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Baranów będzie poddawana aktualizacji wraz z wprowadzeniem koniecznych modyfikacji bądź wypracowaniem nowego zestawu zadań.

Aktualizacji będzie dokonywał powołany zespół, w skład którego wejdą przedstawiciele różnych sektorów:

- sektora publicznego, w tym m.in. przedstawiciele edukacji i instytucji samorządowych,
- sektora gospodarczego, w tym m.in. przedstawiciele przedsiębiorców i organizacji gospodarczych,
- sektora społecznego, w tym m.in. przedstawiciele organizacji społecznych.

Prace zespołu inicjowane będą przez Wójta Gminy, który wyda w tej sprawie Zarządzenie nie później niż do końca 2016 roku.

Załączniki:

IX. Załącznik Nr 1. Raport o Stanie Gminy Baranów

X. Załącznik nr 2. Raport z badań warunków życia i jakości usług publicznych